

NORDHUNGARIA INFORMO

**Informilo de „Király Lajos” Esperanto - Amika Rondo
Miskolc**

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

**A „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör Tájékoztatója
Miskolc**

2007. július
Julio 2007.

JÚLIUS	3
JULIO	3
A XXV. Miskolci Nemzetközi Ásványfesztivál és Kiállítás	4
La 25-a Miskolca Internacia Mineralfestivalo kaj Ekspozicio 04. 03. 2007 – 24. 06. 2007..	6
Famo	9
Anekdóta	9
Anekdoto	10
La tuta mondo kontribuis al la Esperanta vortaro	10
Az egész világ hozzájárult az Eszperantó szótárhoz	12
Informo	13
VAN GOGH	14
UTAZÁS	15
VOJAĜO	18
100-JARIĜOJ	22
Esperanto-movado en Rumanio	23
MAGYAR ELEKTROMOS KÖNYVTÁR	23
HUNGARA ELEKTRONIKA BIBLIOTEKO	25
Múlt, jelen, jövő	27
Pasinto, nuntempo, estonto	29
Kalvinana Gimnazio „Lévay József”	29
TRÉFÁK	31
Ŝercoj	31
A részeg	32
La eбриulo	32
FAMOJ	33
BESZÁMOLÓ	34
RAPORTO	41
MEGJEGYZÉS	46
NOTO	46

JÚLIUS

Júliust a római naptárban *Julius Caesarról* nevezték el. A népi kalendárium *Szent Jakab* havának nevezi. A júliusi események között a www.wikipedia.hu szerint sok ország **nemzeti ünnepe** található meg. Ezek közül említjük meg a következő országok nevét:

Argentína, Bahama-szigetek, Benin, Burundi, Egyesült Királyság, Észak-Kórea, Ghána, Jemen, Kolumbia, Maldív-szigetek, Mexikó, Nikaragua, Peru, Ruanda, Salamon-szigetek, Suriname, Svájc, USA, Venezuela, Zöldfoki-szigetek.

A világnapok közül **július 1-et** említjük meg, **az Építészet világnapját.**

Az építészet az épületek megépítésére vonatkozó tevékenység. Mivel minden épületnek műszaki és formai – szépségbeli igényeket kell kielégítenie, az építészet részben a képzőművészet egyik ágának (az építőművészetnek), részben a technika egyik ágának (az építkezésnek) tárgykörét öleli fel.

Az ember által megalkotott építészeti értékek csodálatra méltók voltak az ókorban, és ma is, és lesznek a jövőben is. Főleg, ha azokat meg tudjuk őrizni a jövőbeli generációk számára.

(Irod: Szentkirályi-Détahy: Építéstörténet – 1959)
Pásztor Lászlóné

JULIO

La monaton **Julio**, en la romia kalendaro oni prinomis de *Julius Caesaro*. La popola kalendaro nomas ĝin monato de *Sankta Jakobo*. Inter la juliaj eventoj troveblas **naciaj festoj** de multaj landoj laŭ la www.wikipedia.hu

El inter tiuj ni mencias la sekvajn landojn:

Argentino, Bahamoj, Benino, Burundio, Gaana, Unuiĝinta Reĝlando, Norda-Koreio, Jemeno, Kolumbio, Maldiv-insuloj, Meksikio, Nikaragvo, Peruo, Ruando, Salomono-insuloj, Surinamo, Svisio, Usono, Venezuelo, Verdkaĵoj-insuloj.

El inter la Mondotagoj ni mencias **la 1-an de julio**, la **Mondotagon de la Arkitekturo**. Ĉar ĉiu konstruaĵo devas kontentigi pri teknikaj- kaj belecaj pretendoj, la arkitekturo ampleksas la temojn parte laŭ unu branĉo de la belarto (la konstruado), parte laŭ unu branĉo de la tekniko (la konstruado). De la homo kreitaj valoroj estis admirindaj en la antikva epoko, estas ankaŭ nuntempe, kaj estos ankaŭ en la estonto. Ĉefe tiam, se ni povos gardi tiujn ankaŭ por la estontaj generacioj.

(Literaturo: Szentkirályi-Détahy: Építéstörténet /Konstruohistorio/ 1959)
Adrienne, s-rino Pásztor

A XXV. Miskolci Nemzetközi Ásványfesztivál és Kiállítás 2007. III. 4 – 2007. VI. 24.

Bevezető

„...Az ember évezredek vágya, törekvése az őt körülvevő természet, a természeti környezet egyre mélyebb megismerése, a társadalmi-gazdasági fejlődést segítő természeti erőforrások feltárása és hasznosítása, a fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás biztosítása, a természeti értékek megóvása.

Ebben az ismeretszerzési folyamatban kíván minden évben segítséget adni a Miskolci Nemzetközi Ásványfesztivál azzal, hogy minden érdeklődő számára feltárja és bemutatja az ásványok és kőzetek természet alkotta csodálatos világát.

A Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Karának oktatói és hallgatói, a Herman Ottó Múzeum szakemberei, amatőr ásványgyűjtőkkel összefogva, széles nemzetközi részvétel és érdeklődés mellett, immáron a 25. alkalommal szervezték meg ezt a nagy érdeklődést kiváltó rendezvényt....”

Dr. Patkó Gyula
a Miskolci Egyetem rektora

Az Ásványfesztivál 2007. március 4-én ásványbörzével, Nemzetközi Ásványkiállítással és előadásokkal kezdődött. A kiállítást Bulgária ásványaiból rendezték.

A bulgáriai ásványok a magyarországiak mellett a miskolci Herman Ottó Múzeum Papszer utcai épületében még 2007. június 24-ig megtekinthetők voltak, de a Magyarország Ásványai kiállítás állandó kiállítása a muzeumnak. /Erről későbbi időpontban számolunk be./

A szófiai „Föld és Ember” Nemzeti Múzeumnak jelentős ásványgyűjteménye van, amely 2007. január 1-én 21 218 tételből állott. A múzeum 106 országból 1400 különféle ásványfajt őriz. A világon ismert mintegy 4200 ásványfajból 660 található meg Bulgáriában.

Mik is az ásványok?- kérdezhetjük.

Az ásványok természetes módon képződő, határozott kémiai összetétellel és rendezett szerkezettel rendelkező szilárd vegyületek. A földkéreg alkotóelemei, melyek kialakulása és átalakulása évmilliók óta tart.

A Földet felépítő ásványfajokat 10 osztályba sorolják.

Ezek: I. (termés) elemek; II. szulfidok és rokonaik, III. oxidok és hidroxidok; IV. szilikátok; V. arzenátok; VI. foszfátok és rokonaik, VII. szulfátok és rokonaik; VIII. borátok, karbonátok, nitrátok; IX. halogenidok; X. szerves vegyületek.

Az ásványok kevés kivétellel kristályosak, és sok változatuk van. Az ásványok speciális változatai a drágakövek.

A XXV. Miskolci Nemzetközi Ásványfesztiválon bemutatott ásványpéldányok Bulgária három egymástól rendkívül különböző terület ásványait képviselték.

I, *A Madan-Zlatogradi –Ércmező (Központi Rodope hegység)*

A Madani-ércmező a Központi Rodope Dóm délnyugati részén helyezkedik el, mintegy 300 km²-es területen. Jelentős ólom- és cink ércesedési körzet..

Az ásványosodás a felszíntől kb. 500-600 m-es mélységig található.

Az ércmezőből kb. 80 ásványfajt és változatot írtak le.

Főbb ásványai: a kvarc (szilíciumdioxid), a galenit (ólomszulfid) és a szfalerit (cinkszulfid).

II. Achátok a Keleti Rodope területéről

Bulgáriában a legfontosabb kvarcváltozat az achát, melynek legjelentősebb előfordulásai a Keleti-Rodopében vannak. Itt a világon ismert összes szöveti típusa megtalálható. Ezek között sok a drágakő-minőségű, ill. gyűjtemény minőségű példány.

A lelőhelyek még további kutatást igényelnek.

A lelőhelyek aljzata prekambriumi korú márványokból, csillámpalából, gneiszekből, amfibolitokból és migmatitokból áll. (A prekambrium a kambrium előtti földtörténeti kor, a föld kialakulásának és történetének legrégebbi időszaka)

A múzeum gyűjteménye sokféle achátot tartalmaz a Keleti-Rodope mintegy 20 lelőhelyéről.

Az achátok rajzolata, színe a kalcedonban levő különböző zárványokra vezethető vissza. (A kalcedon: többféle színben előforduló, csiszolva ékköül használt, kristályos tömör kvarc)

Ezek alapján a következő típusait ismerhettük meg:

A, Moha-achát: csőszerű, mohára emlékeztető

B, Dendrit-achát: vas- és mangán-oxidos zárványokkal, melyek alakja fára vagy más növényre hasonlít

C, Párhuzamosan sávzott achát: sík, közel párhuzamos rétegekkel

D, Koncentrikusan sávzott achát: körkörös, szabályos vagy kanyargós mintákkal

E, Tájkép-achát: tájképhez (pl: sivataghoz vagy tóhoz...stb) hasonlatos rajzolatú

F, Szagenitachát: tús kristályokból álló zárványokkal és szár alakú átalakokkal

III. Pegmatitok az Ardino – régióból (Központi-Rodope)

(A pegmatit: kvarcból és alkáliföldpátból álló, durvaszemű kristályos magmás kőzet.)

Az Ardino-régió pegmatitjaiban levő üregek, melyekben nagy kvarc – és földpátkristályok találhatók, a 20. század közepe óta ismertek.

Olykor akár 20 cm hosszú andaluzitkristályok és más ásványok is. (pl: cordierit) megjelennek. A legváltozatosabb ásványtársulás ásványai az üregekben: albit, káliföldpát, kvarc, gránát, turmalin, berill, muszkovit. Ritkán szillimanit, titanit, magnetit stb is van jelen.

A *kvarckristályok* mérete elérheti a 20 cm-t, de találtak 80 cm-es példányt is.

A *gránátok* mérete, színe (sötétvörös, narancsvörös, sárgás narancssárga...) és alakja is nagyon változó.

A *turmalin* kristályok hossza eléri a 10 cm-t, színük fekete, feketésvörös szegéllyel. A kristályok nyúltak, három- vagy hatszöges keresztmetszetűek, és a prizmaalapon barázdáltság figyelhető meg.

A *berill* (akvamarin) legfeljebb 6,5 cm-es, a színe lehet színtelen, vagy halványkék vagy zöldeskék kristályokat alkotó.

A tágabb értelemben vett drágakövek közé nem csak ásványok tartoznak, hanem tisztán biológiai úton képződött, képződő anyagok is, mint pl. a korall és az igazgyöngy.

Az ásványok tanulmányozása során vizsgálják az ásványok vegyi összetételét, kristályformáját, keménységét, hasadását, törését, színét, karcának színét, és a fényét. Mindezek és még sok más adat utal az ásványok keletkezésére.

A kőzetek ásványok együttese. A kőzetek felépítésében nem csak kristályos ásványok vesznek részt. Találunk például obszidiánt is (vulkáni üveg).

Az ezekkel foglalkozó tudományágot: Ásvány- és kőzettan-nak nevezik.

(Szakáll Sándor, Fehér Béla, Jáger Viktor Kiállításvezető c. kiadványából és a Bulgária Ásványai c. kiadványból összeállította:
Pásztor Lászlóné)

A kiállításon kiállított (egyres gyógyhatásúnak vélt) nyers és csiszolt ásványok példányai, a börsén látható ékkő halmocsák az ezeregyéjszaka-, az ókori kelet gazdag királyainak kincsesházából adtak ízelítőt.

Engem elbűvöltek Földanya méhének gyümölcsei, ékei: a sok féle ásvány alakja, színe, fénye.

Ez a szín és formagazdagság csodálatos.

Csodálatos a mi Földünk! Vigyázzunk hát Rá!

Pásztor Lászlóné

La 25-a Miskolca Internacia Mineralfestivalo kaj Ekspozicio

04. 03. 2007 – 24. 06. 2007

Enkonduko

„... La plurmiljara sopiro kaj klopodo de la homo estas, daŭre pli kaj pli profunde ekkoni la lin ĉirkaŭantan naturon, la naturan vivmedion, esplori kaj utiligi la naturajn energifontojn kiuj helpas la socian kaj ekonomian evoluon, certigi la subteneblen mastrumadon pri naturaj energifontoj, protekti la naturajn valoraĵojn.

En ĉi tiu konoakira procezo ĉiujare deziras doni helpon la Internacia Mineralfestivalo de Miskolc, kiam malkovrante kaj prezentante al ĉiuj interesigantoj la natur-kreitan admirindan mondon de la mineraloj kaj rokaĵoj.

La studentoj kaj profesoroj de la Teknika Geologia Fakultato de la Universitato de Miskolc kaj la fakuloj de la Muzeo Herman Ottó, kune kun amatoraj mineralkolektantoj, jam la 25-an fojon organizis ĉi tiun grandan interesigon elvokintan aranĝaĵon kun grandskala internacia partopreno kaj interesigo.”

(La enkondukan tekston de D-ro Gyula Patkó, rektoro de la Universitato de Miskolc, esperantigis Adrienne, s-rino Pásztor)

La Mineralfestivalo komenciĝis la 4-an de marto en 2007 per Mineralborso, Internacia Mineralekspozicio kaj prelegoj.

La Ekspozicion oni aranĝis el la mineralaro de Bulgario. Apud la ekspoziciitaj hungariaj mineraloj, la bulgariaj estis rigardeblaj, viziteblaj ĝis la 24-a de junio en 2007, en la Papszer (Papszer) strata konstruaĵo de la Muzeo Herman Ottó. La hungariaj mineraloj estas konstante ekspoziciitaj. (Pri ili ni raportos en pli malfrua tempo)

„La TERO KAJ HOMO” Nacia Muzeo de Sofio (Bulgario) havas grandkvantan mineralkolekton, kiu la 1-an de januaro 2007 enhavis 21 218 pecojn. La Muzeo gardas 1 400 diversajn mineralspeciojn el 106 landoj. El la - 4 200 mineralspecioj konataj en la mondo, 660 estas troveblaj en Bulgario.

Kiuj estas la mineraloj? – oni povas demandi.

La mineraloj estas nature formiĝintaj, formiĝantaj, solidaj kombinaĵoj, havantaj difinitan kemian konsiston. Ili estas konsistigantaj elementoj de la terkrusto, kies elformiĝo kaj transformiĝo daŭras ekde milionoj da jaroj.

La mineralspeciojn kiuj konsistigas la Teron oni ordigas en 10 klasojn.

Tiuj estas jenaj: I. (nativaj) elementoj; II. sulfidoj kaj ties parencoj; III. oksidoj kaj hidrokoksidoj; IV. silikatoj; V. arzenatoj; VI. fosfatoj kaj ties parencoj; VII. sulfatoj kaj ties parencoj; VIII. boratoj, karbonatoj, nitratoj; IX. halogenidoj; X. organikaj kombinaĵoj. La mineraloj estas –escepte malmultajn– kristalaj, kaj havas multe da variantoj. Specialaj variantoj estas la juvelŝtonoj.

La mineral-ekzempleroj prezentitaj ĉe la 25-a Internacia Mineralfestivalo de Miskolc reprezentis la mineralojn de tri teritorioj de Bulgario, kiuj estas eksterordinare diferencaj unu de la alia.

I. La erckampo de Madan-Zlatograd- (montaro Centra-Rodopo)

Ĝi situas en la sudokcidenta parto de la „kupolo” de Centra Rodopo, sur ĉ. 300 km²-a surfaco. Temas pri teritorio de grava plumbo- kaj zinko erciĝo. La mineraliĝo troviĝas de la tersurfaco ĝis 500-600 metra profundo. El la erckampo estas priskribitaj pli ol 80 mineralspecioj kaj variantoj. La ĉefaj mineraloj estas: kvarco (dioksido de silicio), galenito (sulfido de plumbo) kaj sfalerito (sulfido de zinko).

II. Agatoj el Orienta Rodopo

En Bulgario la plej grava varianto de kvarco estas la:agato, kies plej signifaj trovejoj situas en Orienta Rodopo. Tie troveblas ĉiuj ĝiaj teksturaj tipoj konataj en la tuta mondo. Inter ili multaj ekzempleroj estas juvelŝton- kaj kolektaĵ-kvalitaj La trovejoj bezonas ankoraŭ pluajn esplorojn. La substrato konsistas el: antaŭkambriaj marmoroj, glimokistoj, gnejsoj, amfibolitoj kaj migmatitoj.

(La „antaŭkambrio” estas la terhistoria epoko antaŭ la „kambrio”, do la plej malnova epoko de la historio de la Tero.)

La kolekto de la Muzeo enhavas multajn speciojn da agato el 20 trovejoj de Orienta Rodopo. La desegnaĵoj, koloroj de la agatoj estas atribueblaj al la diversaj enfermaĵoj de la kalcedono. (Kalcedono estas kristala, masiva, varikolora kvarco. Polurite ĝi estas uzata kiel juvelŝtono.)

Oni distingas la sekvajn agato-tipojn:

- A, Musko-agato. Tubeca, memoriganta primusko
- B, Dendrito-agato: enhavas fero- kaj manganoksidajn enfermaĵojn, kiuj similas al arbo aŭ alia kreskaĵo
- C, Paralele zonigita agato: preskaŭ. paralele tavoloita
- D, Samcentre zonigita agato: havanta rondajn regulajn aŭ serpentumajn desegaĵojn
- E, Pejzaĝbildo-agato: kun similaj al dezerto aŭ lago...ktp – desegnaĵoj
- F, Sagenito-agato: kun enfermaĵoj konsistantaj el kudril-similaj kristaloj aŭ per tigoformaj pseŭdomorfaĵoj

III. Pegmatitoj el la Ardino-regiono (Centra Rodopo)

(La pegmatito estas grandkristala magmorokaĵo konsistanta el kvarco kaj feldspato.)

La kavoj en la pegmatitoj de la Ardino-regiono estas konataj ekde la mezo de la 20-a jarcento.

Foj-foje tie aperas kristaloj de andaluzito eĉ 20 cm longaj, kaj ankaŭ aliaj mineraloj (ekzemple: kordierito). En la kavoj troviĝas varia mineral-asociiĝo: albito, kalifeldspato, kvarco, granato, titanito, magnetito...

La mezuro de *la kvarckristaloj* atingas 20 cm-ojn, sed oni trovis eĉ 80 cm-ojn longan ekzempleron. La grandeco, formo kaj koloro de la *granatoj* estas tre varia (malhelruĝa, oranĝruĝa, flaveca-oranĝflava).

La *turmalinkristaloj* atingas longon de 10 cm-oj, ilia koloro estas nigra, per nigreca-ruĝa rando.

La *berilo (akvamarino)* povas esti maksimume 6,5 cm-ojn longa, kaj formas helbluajn, akvokolorajn aŭ verdecbluajn kristalojn.

Al la juvelŝtonoj en la larĝa senco apartenas ne nur mineraloj, sed ankaŭ materialoj estigataj de pure biologiaj procezoj, ekzemple la koralo kaj la perlo.

Studante la mineralojn oni ekzamenas iliajn kemian konsiston, kristal-strukturon, malmolecon, kliviĝon, rompmanieron, koloron, ĉiz-koloron kaj brilon. Ĉi-ĉiuj indikoj kaj ankaŭ ceteraj informas pri la estiĝo de la mineraloj.

La rokaĵoj estas asociiĝoj de mineraloj. Ili ne estas ĉiuj kristalaj. Inter ili ekzistas ankaŭ vitrecaj materialoj, kiel ekzemple la vulkana vitro, la obsidiano.

La scienco okupiĝanta pri la mineraloj kaj rokaĵoj nomiĝas: mineralogio kaj petrologio.

(La eldonajon „Ekspozicio-gvidilo” de la XXV-a Miskolca Internacia Mineralfestivalo, Mineraloj de Bulgario, Mondo de Mineraloj verkis Szakáll Sándor, Fehér Béla, Jáger Viktor. El tio kompilis kaj esperantigis la supran tekston Adrienne, s-rino Pásztor)

La ekzempleroj de la ekspoziciitaj krudaj aŭ poluritaj mineraloj kaj rokaĵoj- inter ili ankaŭ kelkaj konsiderataj kuracefikaj --, la juvelŝtonetaroj rigardeblaj dum la borso citis por mi la fabelbildojn de la „milunu-noktaj fabeloj” – kaj donis iom da gustaĵon el la trezorejoj de la riĉaj reĝoj kaj faraonoj de la antikva Oriento.

Min ravis la fruktoj, juveloj de la utero de Terpatrino GAIA, iliaj milspecaj formoj, lumo, koloro. Tiu kolor- kaj formoriĉeco estas vere admirinda.

Admirinda estas nia TERO, do ni protektu ĝin!

Adrienne, s-rino Pásztor

Famo

KONGRESA INFORMO KAJ ALIĜILO
DE ELNA

<http://www.esperanto-usa.org/node/688>

Korekto

En la junio monata gazeto la recepton mi skribis malĝuste. Jen, la senerara teksto.

Oranĝa kafo

La kafon mi pretigas el forte brunumitaj afrikaj (permane kolektitaj) kaf-faboj tiel, ke sur la freŝe muelitan kafon mi gutumas kelkajn gutojn da oranĝ-likvoro, aŭ da oranĝ-aromo aŭ sukono de duono da kruda oranĝo antaŭ la kuirado. Poste mi ekkuiras la kafon. Al la kuirado mi uzas tn. kafpremlon kaj etilalkoholhavan kandelfajron. Tiel mi povas rigardi la malrapide subiĝantajn kaferetojn.

Kiam mi altabligos ĝin; mi ornamas ĝian supron per raspita amara ĉokolado (nigra ĉokolado) kremŝaŭmo kaj raspita ŝelo de oranĝo.

Esperantigis: Adrienne, s-rino Pásztor

Anekdota

Immanuel Kant német filozófust állítólag valaki kérdezte, hogy meg fog-e nősülni.

-Nem,- válaszolt tömören a filozófus.

-És miért nem?

-Az gondokat okozna nekem.

-Miért?

-Mert féltékeny lennék.

-És miért lenne féltékeny?

-Mert a feleség megcsalna engem.

-Miért csálná meg önt a felesége?

-Mert én megérdemelném.

-Miért érdemelné meg?

-Mert megnősültem.

Anekdoto

La germanan filozofon Immanuel Kant onidire iu demandis, ĉu li edziĝos.

-Ne, -respondis la filozofo koncize.

-Kaj kial ne?

-Ĝi kaŭzus al mi zorgojn.

-Kial?

-Ĉar mi estus ĵaluza.

-Kaj kial vi estus ĵaluza?

-Ĉar la edzino kokrus min.

-Kial via edzino kokrus vin?

-Ĉar mi meritis tion.

-Kial vi meritis tion?

-Ĉar mi edziĝis.

(Eduard V. Tvarožek: Anekdotoj pri famaj homoj / Anekdóták híres emberekről c. könyvből választotta és magyarra fordította Pásztor László)

La tuta mondo kontribuis al la Esperanta vortaro

La kulturoj de ĉiuj popoloj estas interplektitaj kaj kun ili la vortaro de la lingvoj. En Esperanto, kiel internacia lingvo, tio evidentiĝas plej klare. Oni asertas ordinaro, ke la vortaro de la internacia lingvo ĉerpas ĉefe el la romanaj kaj germanaj lingvoj kaj iom el la slavaj. Sed nur malofte iu scias, ke tiuj germanaj, francaj kaj slavaj vortoj ankaŭ mem havas sian historion kaj ofte devenas el lingvoj tre malproksimaj. Interese estas konstati, kiom nia vortaro ŝuldas al araba, persa, hebrea, hinda kaj eĉ al indianaj lingvoj.

Ĉe la transpreno de vorto en alian lingvon ofte ankaŭ la signifo de la vorto ŝanĝiĝis, tial laŭ neceso ni aldonas ankaŭ la originalan signifon.

Vortoj el la araba lingvo:

Admiralo-, „amir-al-ma” = sinjoro de la maro

algebro-, „aljebr” = kunigo de disaj partoj

haremo-, „haram” = kio estas malpermesita

magazeno-, „machazin” = deponejo de varoj

tarifo-, „tarif” = publikigo, listo

Vortoj el (vastsence) hinda lingvo:

kulio-, „kuli” = ŝarĝoportanto

mandareno-, „mantrin” = konsilanto

Barbaro-, „barbharah” = lingvostumblanto; sukero-, „sakkhara”; verando-, „varanda”.

El la persa lingvo:

derviŝo-, „därwes = malriĉa; karavano-, „karwan” = kamelserio;

paradizo-, „pairidaeza” = remparo; ŝako-, „schah” = reĝo;

bazaro, magio, mirto, rozo, skarlato, tigo, kaj aliaj...

El la hebrea lingvo:

farizeo-„parasch”= disigi, apartigi sin; kabalo-„qabbalah” = sekreta instruo.
mamono-„mamonas”=trezoro; sabato-„schabath”=ĉesi; satano-„satan” = kontraŭlo.

El la praegipta lingvo:

almanako-„almenichiaka” = jarlibro, kalendaro; gumo-„kmjt” = gumo;
oazo-„wah” = plantejo; alabastro, ciano, krokodilo, papero,
piramido: devenas el egiptaj vortradikoj. Sed estas interese, kion donis al nia lingvo

La turka lingvo:

kaftano, kaviaro; kiosko-„kjösk” = ĝardena domo;
odalisko-„odalya” = ĉambra kamaradino; paŝao-„padischah” = ĉefreĝo.
ulano-„oghlan” = knabego

El la malajaj lingvoj:

gutaperko-„gettah-pertija” = gumpeco; kamforo-„kampur”.
mangrovo-„manggi-manggi” = radikarbo.
orangutango-„orang” = homo,-„hutan” = sovaĝa; pagodo.

El la sudamerikaj lingvoj:

guano-„huanu”= sterko”; kaŭĉuko-„caa-o-chu” = suko de arbo;
ananaso, ĉinĉilo, jaguaro, kolibro, kinino, ktp...

El la mezamerikaj lingvoj:

Kanibalo = kripligita nomo de la popolo de „karaiboj” sur la Malgrandaj Antiloj;
ĉokolado, kakao, mahagono, maizo, uragano; kanoto-„canoa = arbradiko.
tabako-„tabaco” = fumtubo.

El la ĉina lingvo: ĵonko, kaolino, tajfuno, tamtamo, teo.

Se ni el la plej grandaj kulturlingvoj eljetus la „fremdajn” vortojn, kaj enlasus nur la tute originalajn, „naciajn” vortojn, tiuj lingvoj estus tiel malriĉaj, ke eĉ en la ĉiutagaj konversacioj ni ne povus uzi ilin. Do neniuj riproĉu Esperanton, ke ĝi iom post iom „kunŝteladis” sian vortaron el diversaj vortrezorejoj, ĉar ĝi faris plej saĝe, kiam konscie klopodis kolekti tiujn vortojn, kiujn preskaŭ la tuta kulturmondo konas. Jen, grava argumento por la faciligo de la lingvoscio.

Komunikis D-ro Ferenc Jáki

Az egész világ hozzájárult az Eszperantó szótárhoz

Minden nép kulturája összefonódott és velük a nyelvek szótárai. Az eszperantóban mint nemzetközi nyelvben ez a legvilágosabban kitűnik. Legtöbbször azt állítják, hogy a nemzetközi nyelv szótára főképp a római és német nyelvekből merít, kicsit a szlávokból. De csak nagyon kevesen tudják, hogy azoknak a német, francia és szláv szavaknak is van saját történetük és gyakran nagyon távoli nyelvekből származnak. Érdekes megállapítani, hogy a mi szótárunk mennyit köszönhet az arab, perzsa, héber, hindu, sőt még az indián nyelveknek is. A szó más nyelvbe vitelénél a szó jelentése is változott, ezért hozzátesszük az eredeti jelentését is.

Szavak az arab nyelvből:

Admiralo-, „amir-al-ma” = a tenger ura

algebro-, „aljebr” = szétszórt részek összetevése.

haremo-, „haram” = ami tiltott

magazeno-, „machazin” = árú raktára.

tarifo-, „tarif” = publikálás, jegyzék.

Szavak a hindu nyelvből:

kulio-, „kuli” = teherhordó

mandareno-, „mantrin” = tanácsadó

barbaro-, „barbharah” = nyelvbötlő

sukero-, „sakkhara

verando-, „varanda”

Szavak a perzsa nyelvből:

derviŝo-, „därwes” = szegény

karavano-, „karwan” = tevesor

paradizo-, „pairidaeza” = oltalom

ŝaho-, „schah” = király

bazaro = bazár, magio = varázslat, mirto = mirtusz, rozo = rózsa, skarlato = skarlát,

tigro = tigris és egyebek...

Szavak a héber nyelvből:

farizeo-, „parasch” = elkülöníteni magát

kabalo-, „qabbalah” = titkos tanítás

mamono-, „mamonas” = kincs

sabato-, „schabath” = megszünni

satano-, „satan” = ellenző

Szavak az óegyiptomi nyelvből:

almanako-, „almenichiaka” = évkönyv, kalendárium

gumo-, „kmjt” = gumi; oazo-, „wah” = ültetvény

alabastro = alabástrom, ciano = cián, krokodilo = krokodil, papero = papír,

piramido = piramis, gúla: egyiptomi szógyökökből erednek. De érdekes, amit a nyelvünknek adnak.

Szavak a török nyelvből:

kaftano = kaftán, kaviaro = kaviár; kiosko-, „kjösk” = kerti ház

odalisko-„odalya” = szobatársnő
pašao-„padischah” = főkirály
ulano-„oghlan”= nagy fiú

Szavak a maláj nyelvekből:

gutaperko-„gettah-pertija” = gumidarab
mangrovo-„manggi-manggi”=gyökérfa
orangutango-„orang”= ember, -,„hutan”= vad; pagodo = pagoda

Szavak a délamerikai nyelvekből:

guano-„huanu”= trágya; kaŭĉuko-„caa-o-chu” = fa leve; anaso = kacsa, ĉinĉilo = csincsilla (állat), jaguaro = jaguár, kolibro = kolibri, kinino = kinin, stb...

Szavak a középamerikai nyelvekből:

kanibalo = (kanibál) a karib népek megnyomoritott neve a Kis-Antillákon.
Ĉokolado = csokoládé, kakao = kakó; mahagono = mahagóni; maizo = kukorica;
uragano = orkán; kanoto-„canao” = fagyökér; tabako-„tabaco” = füstcső

Szavak a kínai nyelvből:

Ĵonko = dzsunka; kaolino = kaolin; tajfuno = tajfun; tamtamo = dob; teo = tea;

Ha a legnagyobb kultur nyelvekből kivesszük az „idegen” szavakat és csak az eredeti „nemzeti” szavakat hagyjuk meg, azok a nyelvek oly szegények lennének, hogy még a mindennapi beszédben sem tudnánk őket használni. Tehát senki se szidja az Eszperantót, hogy apránként „összelopkodja” szókészletét különböző szókincstárakból, mert legokosabban tette, amikor tudatosan igyekezett gyűjteni azokat a szavakat, amelyeket az egész kulturvilág ismer. Ime egy fontos érv a nyelvtudás könnyítésére.

Dr.Jáki Ferenc cikkét magyarra fordította Pásztor László

Informo

Kelkaj artikoloj pri la propedeŭtika valoro

Saluton!

Jen ligoj al kolekto de artikoloj pri la propedeŭtika valoro:

<http://www.edukado.net/pagina/Legejo/149/#698>

<http://www.edukado.net/pagina/Legejo/149/#698>

<http://www.edukado.net/>

Dr. Katalin KOVATS, lingvoinstruisto, redaktoro

Spaarwaterstraat 74 - 2593 RP - Den Haag - Nederlando

Retpoŝto: <mailto:katalin.kovats@orange.nl> katalin.kovats@orange.nl

Vizitu: <<http://www.edukado.net/>> <http://www.edukado.net> la servon de Esperanto-instruistoj

Kaj serĉu Esperanton ankaŭ ĉi tie: <<http://www.vggallery.com/index.html>> <http://www.vggallery.com/index.html>

[Katalin Kovats](#)
esp-en-hung@yahoogroups.com

Ertl, István

VAN GOGH

Rigardo vi fariĝis, absinte pura,
kiu per nura pentra penetro
sondas la mondon kaj mergiĝas retro
en propran cerbon; humile dura.

Alies esto vin ne ekzaltas,
la mondo vias kaj vi malmondas
(grenkampo kun korvoj menskirle ondas,
fotelo Gauguin-a bazaltas).

Vi damniĝas ĉiutage kaj elaĉetas
per via pasia indiferento
vin kaj ĉiujn nin, kiuj vin koni

aŭdace pretendas. Via mano ĵetas
la pekan benon de farboj sen pento
sur nin, prozelitojn. Necesas: doni.

UTAZÁS

Ha Ön is szeret utazni gondolatban is, tekintse meg a következő érdekes írást.

Dr. Ferenczy Imre Csehország vonatai

A tőlünk északra lévő országban is divatossá vált a vonatok elnevezése. A jelenlegi cseh menetrendkönyvben sok érdekességet lehet felfedezni. Több belföldi gyorsvonalat a folyóikról neveztek el. Közülük csak a *"Vltava"* (magyarul Moldva) a nemzetközi vonat, mely Katovice-Minszk-Moszkva útvonalon jár. A Vltava Csehország leghosszabb folyója, 430 km hosszú, Prága érintésével Melniknél ömlik az Elbába. A 2002-évi árvíz idején Prága is részben víz alá került. A belföldi gyorsvonalak sorában a *"Bečva"* (Becsva) Cheb és Přerov között közlekedik Prágán keresztül. A folyó a Morva baloldali mellékfolyója. Folyók nevét viselik még a következő vonatok az országban a teljesség igénye nélkül: az *"Ohře"*, a *"Rozmberk"*, az *"Orlice"*, és a *"Svitava"*. Ez utóbbi Svitavy város nevére utal. A vonat Pardubicébe viszi az utasokat.

Igen bőséges a híres emberekre utaló vonatok sora. EC (EuroCity) vonat az *"Antonín Dvořák"*, mely Bécs és Prága között biztosít gyors és kényelmes vasúti összeköttetést. Prágából reggel 5.01-kor indul és 9.28-kor érkezik az osztrák fővárosba. Dvořák (1841-1904) cseh zeneszerző volt. Egyik legismertebb műve az *"Új világ"* szimfónia. Ugyancsak a két főváros között közlekedik a másik EC vonat is a *"Smetana"*. Bedřich Smetana (1824-1884) zeneszerző és karmester volt. Operái közül legismertebb az *"Eladott menyasszony"* (1866). Az írók köréből *"Jaroslav Hašek"* EC vonat található. Budapest és Prága között közlekedik Hašek (1883-1923) kiváló író, újságíró a *"Švejk a derék katona"* című regényével vált ismertté nálunk is.

Kiváló cseh pedagógus, író és filozófus volt Jan Amos Komenský (1592-1670). *"Comenius"* néven EC vonat köti össze Prágát Krakkóval. Comenius a sárospataki református kollégiumban is tanított. A város máig őrzi emlékét. Itt írta 1650-től 1654-ig főbb műveit. Intercity vonatként jár Prága és Bohumin között a *"Jan Perner"*. A kiváló cseh mérnök (1815-1845) részt vett a Szentpétervár-Carskoje Selo és a Bécs-Brünn közötti vasútvonalak építésében.

Nevéhez fűződik a Prága-Pardubice vonal megépítése is. Ő tervezte meg a Prága-Drezda közti vasutat. Korai halálát baleset okozta.

Világhírű atlétára, olimpiai bajnokra emlékeztet egy belföldi gyorsvonat "*Emil Zátopek*" néven. A vonat Vsetin és Prága között jár. Emil Zátopek (1922-2000) az 1948-as londoni olimpián megnyerte a tízezer méteres síkfutást, Helsinkiben az olimpián (1952) három aranyérmet nyert mindhárom esetben olimpiai rekorddal. A sikerei után ezredesi rangot kapott és a honvédelmi minisztériumban dolgozott. Poszthumusz "Pierre de Coubertin" érmet kapott 2000-év decemberében.

Az érdekes elnevezések között található IC vonat a "*Hutník*" Jelentése: kohász. Třinecből a kohászvárosból Prágába viszi az utasait, közben áthalad Olomouc városon. Visszaútban a lengyel határig, Český Těšínig megy. Expressz vonatpár a "*Brněnský drak*" (Brünni Ördög), mely a névadó város és Prága között jár naponta. A "*Junák*" (Cserkész) a Brno-České Budějovice-Plzeň vonalon jár. A "*Šohaj*" (jelentése: Szépfű) a morvaországi néprajzi vidéket kapcsolja össze az ország nyugati részén fekvő Cheb határvárossal. A híres fürdőhely Luhačovice és Pardubice között közlekedik a "*Galán*", a morva dialektus szerint "Szerető"-t jelent,

Különleges vonatnak számít az a hat vonatpár, mely az északmorvaországi Ostrava város és Prága között jár "*SC Pendolino*" néven. Ezek nagyon gyors és szuper kényelmes vonatok, a Ruzyně repülőtérre is közvetlen összeköttetést biztosítanak. Budapest és Brünn között közlekedik az "*Amicus*" (latinul: Barát) gyorsvonat. Brünnnek közel 400 ezer lakosa van, jelentős ipari és kulturális központ. Évenként nagy nemzetközi vásárt és kiállítást rendeznek itt. Belföldi gyorsvonat a "*Manažer*" (Menedzser) A hivatásos vezetőt, igazgatót hívják így. Bohumintól Prágáig és vissza az útvonal..

A vonatok neveiből az ország fővárosa sem maradhat ki. A "*Praha*" nevű EC vonat a cseh fővárosból Varsóba viszi az utasokat. Prága a Cseh Köztársaság fővárosa, a világ egyik legszebb városa. Történelmi központját az UNESCO 1992-ben a Világörökség részének

nyilvánította.

Az Óváros épületei közül említésre méltó a Városháza a maga 70 méteres tornyával.

Másik EC vonat a "*Hradčany*" (Királyi vár) Prága és az észak-szlovákiai Žilina között teremt jó vasúti összeköttetést. A Prágai Vár a cseh államiság jelképe a 9. században épült egy palotával, három templommal és egy kolostorral. A város legjelentősebb egyházi épülete a Szent-Vitus székesegyház. A vár területén belül található a Régi Királyi Palota, mely a 10. és a 17. század között a királyok lakóhelye volt.

Intercity vonat az "*Ostravan*", mely Karvina és Prága között jár, érintve Olomouc és Pardubice városokat. Ostrava nagy ipari város több mint 300 ezer lakosával a cseh-lengyel határ közelében. Az Ostravan szó a várost és környékét jelenti, az ország harmadik legnagyobb városa. Brno (Brünn) városra utal a "*Petrov*" nevű belföldi gyorsvonat amely a városból České Budějovicébe megy. A Petrov dombon 1048-ban várat építettek. Hozzá közel áll Špílberk vára a 13-ik századból. Itt raboskodott egykoron Kazinczy Ferenc magyar költő, nyelvújító is. A hegyek "csoportjában" van a "*Beskyd*", mely Žilina és Bohumin között jár. A cseh-német határ mentén terül el a Šumava hegység. Legmagasabb pontja 1456 méter magas. A "*Šumava*" belföldi gyorsvonat Volary állomástól České Budejovice állomásig közlekedik. A "*Praděd*" a Jeseník hegység legmagasabb hegye (1491 m.). A vonat Brünn-ből Jeseník üdülőhelyre viszi utasait.

VOJAĜO

Se ankaŭ vi ŝatas vojaĝi ankaŭ enpense, bonvolu tralegi la sekvan interesan verkon de

D-ro Imre Ferenczy

Trajnoj de Ĉeĥio

Ankaŭ en la lando de ni norden situanta enmodiĝis la prinomo de la trajnoj. En la aktuala horarlibro oni povas trovi multajn kuriozaĵojn. Pluraj enlandaj trajnoj estas provizitaj per nomo de riveroj. El inter ili nur la *"Vltava"* estas internacia trajno, kiu iras sur la linio Katowice-Minsk-Moskvo. Vltava estas la plej longa rivero de Ĉeĥio, 430 kilometrojn longa, fluanta en Prago kaj ĉe urbo Melnik enfluas riveron Elba. Dum la tempo de la inundo en jaro 2002-a parte ankaŭ Prago subakviĝis. En la vico de la enlandaj rapidtrajnoj *"Bečva"* trafikis inter Cheb kaj Přerov tra Prago. La rivero estas la maldekstra flankrivero de Morva. Ankoraŭ la sekvaj trajnoj portas nomon de riveroj en la lando sen pretendo de kompleta priskribo: la *"Ohre"*, la *"Rozmberok"*, la *"Orlice"* kaj la *"Svitava"*. Tiu ĉi lasta rivernomo memorigas pri la urbo Svitavy. La trajno portas la pasaĝerojn al urbo Pardubice.

Tre abunda estas la vico de trajnoj rilataj al famaj homoj. EC-trajno estas la *"Antonin Dvořak"*, kiu inter Vieno kaj Prago certigas rapidan kaj komfortan ligon. El Prago ĝi ekveturas matene je la 5.01-a kaj alvenas la aŭstran ĉefurbon je la 9.28-a. Dvořak (1841-1904) estis ĉeĥa komponisto, unu el liaj plej konataj muzikaĵoj estas la simfonio "Nova mondo". Same inter la du ĉefurboj trafikis ankaŭ la alia EC-trajno *"Smetana"*. Bedřich Smetana (1824-1884) estis ĉeĥa komponisto kaj dirigento. El liaj operoj la plej konata estas la "Vendita fianĉino" (1866). El la rondo de la verkistoj troviĝas la noma *"Jaroslav Hašek"*. La EC-trajno trafikis inter Prago kaj Budapeŝto. Hašek (1883-1923) la elstara ĉeĥa verkisto, ĵurnalisto famiĝis ankaŭ ĉe ni pro sia romano "Švejk, la brava soldato".

Elstara ĉeĥa pedagogo, verkisto kaj filozofo estis Jan Amos Komenský (1592-1670). Sub nomo *"Comenius"* EC-trajno ligas Pragon kun Krakovo. Comenius instruis ankaŭ en la kalvinana kolegio de Sárospatak (Hungario). La urbo gardas ankaŭ nuntempe lian memoron. Ĉi tie li verkis siajn pli gravajn librojn. La Intercity-trajno *"Jan Perner"* trafikis inter Prago

kaj Bohumin. La elstara ĉeĥa inĝeniero (1815-1845) partoprenis en la konstruado de la fervojlinioj Sankta Petersburgo-Carskoje Selo (Rusio), kaj Vieno-Brno. Al lia nomo ligiĝas ankaŭ la konstruado de la linio: Prago-Pardubice. Li projektis la fervojlinion inter Prago kaj Dresdeno. Akcidento kaŭzis lian fruan morton.

Pri mondfama atleto, olimpika ĉampiono memorigas la enlanda rapidtrajno sub nomo: "*Zatopek*". La trajno trafikis inter Vsetin kaj Prago. Emil Zatopek (1922-2000) dum la olimpikaj ludoj en 1948 gajnis la konkurson de la dekmil metra ebenkuro. En Helsinki dum la Olimpio (1952) li gajnis tri orajn medalojn, ĉiujn kun olimpika rekordo. Post siaj sukcesaj rezultoj li ricevis soldatoficiran rangon: kolonelo kaj laboris en la Ministerio pri Patrujdefendo. Postmorte li ricevis memormedalon de "Pierre Coubertin" en decembro de la jaro 2000.

Inter la interesaj prinomoj troviĝas la IC-trajno: "*Hutník*", ĝi signifas metalurgiiston. Ĝi portas siajn pasaĝerojn el la metalurgiista urbo Třinec al Prago, dume traveturas la urbon Olomouc. Revenvoje ĝi iras al la pola limo Český Tešín. Ekspresa trajnoprogramo estas la "*Brněnský drak*" (Diablo de Brno), kiu iras ĉiutage inter la nomdona urbo kaj Prago. La trajno "*Junák*" (Skolto) trafikis sur la linio Brno-České Budejovice-Plzeň. La trajno "*Šohaj*" ligas la etnografian regionon de Moravio kun la limurbo Cheb situanta sur la okcidenta parto de la lando. Inter la fama kuracbanloko Luhačovice kaj Pardubice iras la trajno "*Galán*", laŭ la moravia dialekto ĝi estas "Amanto".

Specialaj trajnoj estas tiuj ses trajnoprogramoj, kiuj iras inter la nordmoravia urbo Ostrava kaj Prago sub nomo: "*SC Pendolino*". Ĉi tiuj estas tre rapidaj kaj ege komfortaj trajnoj, ili certigas rektan interligon ankaŭ al la flughaveno Ruzyne. Inter Brno kaj Budapeŝto trafikis la rapidtrajno "*Amicus*" (Amiko). La urbo Brno havas ĉ. 400 mil enloĝantojn, grava industria kajkultura centro. Oni aranĝas ĉi tie ĉiu-jare grandan internacian foiron kaj ekspozicion. Enlanda rapidtrajno estas la "*Manažer*" (Manaĝero). Ĉi tiel nomiĝas la profesia gvidanto, direktoro. De Bohumin ĝis Prago kaj reen estas la vojlinio.

Ne mankas la ĉefurbo el la nomoj de la trajnoj. La EC-trajno "*Praha*" portas siajn pasaĝerojn el la ĉeĥa metropolo al Varsovio. Prago estas la ĉefurbo de la Ĉeĥa Respubliko, unu el la plej belaj urboj de la mondo. Ĝian historian centron Unesko deklaris en 1992 parto de la Monda Heredaĵo. El inter la konstruaĵoj de la Malnova urbo estas menciinda la

Urbodomo kun sia 70 metrojn alta turo. La Ponto Karlo kun sia gotika turo estas la plej konata vidindaĵo de Prago.

Alia EC-traĵno estas la "*Hradcany*" (Reĝa fortikaĵo) faras bonan fervojan ligan inter Prago kaj la nordslovakia Žilina. La Fortikaĵo de Prago, la simbolo de la ĉeĥa ŝtateco estis konstruita en la 9-a jarcento: palaco, tri preĝejoj kaj unu klostro. Sur la teritorio de la Fortikaĵo troviĝas la Malnova Reĝa Palaco, kiu estis la rezidejo de la reĝoj inter la 10-a kaj la 17-a jarcentoj.

Intercity traĵno estas la "*Ostravan*", kiu iras inter Karvina kaj Prago traveturante la urbojn Olomouc kaj Pardubice. Ostrava estas granda industria urbo kun siaj 300 mil enloĝantoj proksime de la ĉeĥa-pola landlimo. La vorto Ostravan signifas la urbon kaj ĝian ĉirkaŭaĵon. Al urbo Brno ligiĝas la rapidtraĵno "*Petrov*", kiu trafikis de la urbo ĝis České Budějovice. Sur la monteto Petrov en jaro 1048 oni konstruis fortikaĵon. Proksime al ĝi staras la fortikaĵo Špilberk el la 13-a jarcento. Ĉi tie estis arestita iam Ferenc Kazinczy, hungara poeto kaj lingvisto. En la "grupo" de montoj estas la "*Beskyd*", kiu trafikis inter Žilina kaj Bohumin. Ĝia plej supra punkto estas 1456 metrojn alta. Apud la ĉeĥa-germana landlimo etendiĝas la montaro Šumava. La traĵno "*Šumava*" iras inter Volary kaj České Budejovice.

Saluton!

Ni laboris multe dum la pasintaj monatoj, sukcese konkursis, tiel ni povas proponi 8 tagan abundan programon, eĉ mi ŝatus kontribui ankaŭ vian aktivadon, partoprenon, sperton. Do, ni certigus vian tranoktadon, manĝaĵojn senpage. (vidu la Fonduson pri Esperanto-Uzado) Ankaŭ por la partopreno de la Hungaria Esperanto-Kongreso mi proponas la 100%-an rabaton, kiu estos 26-28-an de julio 2007. Dum la oktaga esperanta junulara kaj plenkreskula festivalo IRIS kaj la Hungaria Esperanto-Kongreso la tranoktado kaj la manĝado eblas senpaga pro la sukcesa konkursado.

Jam ankaŭ vi povas aliĝi ankaŭ rete:

www.iris.heszperanto.hu

Se vi ne scias registradi, bonvolu skribi al ni:

esperanto@heszperanto.hu

kaj ni pelpos al vi.

IRIS Programeroj

Ek-Koni, interkoni unu la alian, proponi utilaĵojn pri la:

1. kuriozaĵoj, vidindaĵoj de la urbo Zalaegerszeg kadre de luda, amuza urborigardado (centraj konstruaĵoj, la unua hungaria vilagmuzeo kaj la mondfama Petrolmuzeo);
2. trejnado de la verkado de la hejmpaĝo kaj konkurso,
3. reprezentativa Esperanta ronda tablo;
4. vingustumado; dimanĉa festivala programo, adiaŭa vespero.
5. esperantaj muzikgrupoj;

Kuri, sporti, kunagadi pri la:

1. diversaj sportoj, ludoj (futbala eŭropa ĉampionado, korbopilko, sako, stelsako, damludo, ultimo -kaj brigkartoludo);
2. promenado en la ĉirkaŭaj vinberaj montoj)
3. muzika, danca interkona vespero; prezento kaj instruado de la ekstremaj dancoj
4. kreiva-volontula tago en la domo en la urboparto Páterdomb;
5. laŭ via ideo kaj la aparta longa listo

Konkuri, partopreni pri la:

1. deklamo de poemoj de Attila József,
2. kantado de hungaraj popolaj kaj notkantoj (ekz. ĉardasoj), kantoj de József Dinnyés;
3. Lingvoekzamenoj (ekzamenitoj, instruistoj, eĉ interlande)
4. nacia folkloro vespero; renesanca danca vespero;
5. verkado de 30 pentristoj.

Programoj de la

Hungaria Esperanta Kongreso (26-28 de julio 2007)

1. Rondtablaĵaj fakaj konferencoj, diskutoj
2. Prelegoj
3. 2-a Esperanta Instruista Rondtablo

La IRIS renkontiĝo en Zalaegerszeg, Hungario estos 21-29. julio, 2007.

La ĉi-jara IRIS-ejo estos en komforta studenthejmo en la urbocentro de Zalaegerszeg. Vi loĝos en 2-6 litaj ĉambroj.

Retadreso: sojtor@t-online.hu

Adreso de la IRIS ejo kaj Kongreso: Kovács Károly Tagkollégium,
8900 Zalaegerszeg, Puskás T. utca 1.

Kotizoj, antaŭpago, rabatoj

Suma kotizo por 8 tagoj 96 EŬR. Programkontribuantoj ricevas rabaton laŭ persona interkonsento.

Loĝkotizo: 6 eŭroj tage.

Manĝo: 6 eŭroj tage. Specialajn manĝojn (vegeterana, dieta) ni strebos solvi laŭ persona interkonsento.

Programo: senpaga dank' al la apogantoj, sponzoroj.

Rabatoj:

- Por loĝantoj en Albanio, Bosnio-Hercegovino, Bulgario, Ĉeĥio, Estonio, Hungario, Kroatio, Latvio, Litovio, Makedonio, Pollando, Rumanio, Serbio, Montenegro, Slovakio, Slovenio, la statoj de la eksa Sovetio kaj ĉiuj ekstereŭropaj landoj: -10 EŬR
- por aliĝo antaŭ 15.05.2007: -10 EŬR
- por malpli ol 18 jaraj partoprenantoj: -10 EŬR
- por aktivaj (malpli ol 30-jaraj) membroj de HEA: -10 EŬR

Aliĝo

Poŝte: Hungaria Esperanto-Asocio, HU-1081 Budapest, VIII, Kenyérmező u. 2.,
Humana Eŭropo-Asocio, HU-8900 Zalaegerszeg, Iskola köz 3,

Rete: esperanto@heszperanto.hu, sojtor@t-online.hu

Jozefo Baksa

Prezidanto de Hungaria Esperanto-Asocio

100-JARIĜOJ

Jen, la retpaĝo de **Finnlando**, festanta la 100 jariĝan Esperanto-movadon

<http://karapacopanoramo.blogspot.com/>

Karapaco-panoramo certe estas vizitinda, kun multaj interesaj kaj belaj bildoj, diversfontaj tekstoj, valora kolekto da ligoj. Multege estas laborintaj por tio Hans-Georg Kaiser kaj liaj du ĉefaj kunlaborantoj: Donjo kaj Frank.

Karapaco-panoramo estas kvazaŭ revuo en la reto, kun ŝanĝataj partoj kaj eĉ ŝanĝata aranĝo (ŝanĝata sinsekvo de la partoj).

Se vi komentos kelkajn tekstojn aŭ bildojn, vi helpos kaj ĝojigos la ĉefan redaktanton (amikon Hans-Georg Kaiser), kiu suferas pro manko de eĥo, kaj kiu sentas sin kaj sian laboron tre neglektataj.

Certe mi ne kuraĝus diri, ke komentis jam multaj hungaraj esperantistoj. Tamen, eble estas multe da sennomaj vizitoj. Plimultigu kaj la vizitojn, kaj (viajn) komentojn!

<http://karapacopanoramo.blogspot.com/>

[Mesaĝo de Blazio Vaha (Balázs Waha) ĉe la hungara listo de instruistoj]

100-JARIĜO
de la
Esperanto-movado en Rumanio

Rilate al la Rumana Landa Esperanto Kongreso, mi povas vin informi pri la jenaj:
Ĝin organizas la E-skolta trupo "Edelvejso-Câmpuling-Dorna" (fondita en septembro
2006), Rumana Asocio de Esperanto kaj Rumana filio ILEI, en banloko Vatra Dornei,
Bukovino (RO) la 30 VIII. - 3 IX 2007.
La loka organizanto estas la tre entuziasma esperantisto. S-ro Nivolaе MACOVEI.

Attila Makay amakay38@rdslink.ro

A

MAGYAR ELEKTROMOS KÖNYVTÁR
MEK

URL: <http://mek.oszk.hu>
PURL: <http://pur.org/NET/mek>
URN: N2L/?urn:nbn:hu-2
e-mail: info@mek.oszk.hu

A **Magyar Elektronikus Könyvtár** (röviden: MEK) 1994-ben jelent meg az Interneten – eredetileg mint egy elosztott információs szolgáltatás az egyetemi gopher szervereken. 1995 folyamán a gyűjteményt a *helka.iif.hu* nevű gépen egyesítettük és a MEK a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program egyik projektje lett. Egy évvel később elkészült az első **web-felület** a www.mek.iif.hu címen, és ez lett az Elektronikus Könyvtár központi szolgáltatása több éven keresztül. Majd 1999-ben- az elektronikus publikálás jelentőségének megnövekedésével – a **MEK projekt** átkerült az **Országos Széchényi Könyvtárba**, megfelelő helyet és jelentőséget nyerve így a könyvtári szolgáltatások rendszerében.

Az elmúlt néhány évben a MEK az egyik legfontosabb magyar **oktatási** és **kulturális** információforrássá vált az Interneten (itthon és külföldön egyaránt), és folyamatosan növekvő számú olvasótábora már otthonosan tér vissza újra és újra a „virtuális olvasóterembe”. A látogatók száma ma már napi 40-45 ezer fő körül van. A gyűjtemény másolatait tartalmazó **tükörszervereket** üzemeltetünk Erdélyben, Szlovákiában és a Vajdaságban a határokon túli magyarság jobb kiszolgálása érdekében, és együttműködünk ottani szervezetekkel helyi digitális gyűjtemények kialakításában.

Az online információforrások iránt rohamosan növekvő igények miatt 2000-ben egy új könyvtár építésébe kezdtünk: a **MEK 2.0** verzióját a mek.oszk.hu szerveren hoztuk létre. A fejlesztés során mind a **dokumentumok**, mind pedig a **kezelőfelület** oldalai teljesen megújultak, korszerűbb formát kaptak. A legfontosabb újítások a művet kísérő **metaadatok** Terén történtek: a MEK-be feltöltött minden dokumentumról részletes könyvtári leírást készítünk, és ezek a bibliográfiai adatok az Interneten elterjedt **Dublin Core** és a könyvtári világban használatos **MARC** szabványok szerint is rendelkezésre állnak, így az online

forrásokot indexelő keresőgépek és az integrált könyvtári rendszerek számára egyaránt átvehető az elektromos dokumentumok metaadatai. A hozzáférést és a keresést további technikai megoldások is segítik: saját fejlesztésű, **PHP**-alapú katalógus; **XML** adatsere, stabil **URN** azonosítók, **Z 39.50** és **OAI** protokoll szerinti lekérdezési lehetőség. Mindezeknek köszönhetően a MEK az elsők között tudott csatlakozni a **Nemzeti Digitális Adattárhoz** 2004-ben. A MEK 2.0 fejlesztés során szerzett tapasztalatainkat és az ott alkalmazott technológiákat egy ingyenesen terjesztett, integrált e-könyvtári rendszerben tettük közzé, **eleMEK** néven (elemek.oszk.hu), szintén ebben az évben.

A könyvtár a kezdetektől fogva jó kapcsolatokat tart fenn a felhasználóival, nyitott a javaslataikra és figyelembe vesz minden visszajelzést. A 2003. júliusában megnyitott új szolgáltatás nagyrészt az ő **ötleteiket** és **kéréseiket** valósítja meg, mint például az olvasóbarát és a korábbinál látványosabb web-oldalak; a fogyatékkal élők számára készített alternatív, nem-grafikus kezelőfelület (vmek.oszk.hu) és a gépi felolvasás lehetősége; a dokumentumokhoz kapcsolt tájékoztató információk; valamint a közös keresési lehetőség más internetes könyvtári és könyvkereskedői adatbázisokban...

A Magyar Elektronikus Könyvtár tudományos, oktatási és kulturális célokra alkalmas digitális dokumentumokat **gyűjt, archivál és szolgáltat** ingyenesen az Interneten. A projekt kezdeti időszakában a gyarapodás nagy részét a már eleve számítógépes formátumban levő vagy viszonylag könnyen digitalizálható művek jelentették. A dokumentumok a legkülönbözőbb forrásokból származtak és származnak ma is: internetes **szerverekről**, önkéntes **digitalizálóktól**, továbbá kiadóktól és gyakran közvetlenül a **szerzőktől**, akik saját műveiket ajánlják fel. Az OSZK anyagi támogatásának köszönhetően az utóbbi időben azonban arra is lehetőség nyílt, hogy a nagyméretű és jó minőségű digitális **kézikönyvek** is bekerüljenek a gyűjteménybe. 2004-ben a MEK Osztály koordinálásával elindult az eddigi legnagyobb hazai könyvdigitalizálási projekt: a **Digitális Hungarológiai Alapkönyvtár**, melynek célja több száz fontos alaplám számítógépes formába való konvertálása és megjelentetése.

A MEK-ben szinte minden szakterületről található már digitális dokumentum, és nagyon változatos a műfajok köre is: regények, versek, szakkönyvek és tanulmányok, lexikonok, szótárak, sőt kisebb mennyiségben kották, térképek és festmények is. 207 elején mintegy 4 400 darab katalogizált tételből állt a gyűjtemény: ezek összességében több tízezer egyedi művet tartalmaznak. A szövegek túlnyomó része magyarul van, de előfordulnak idegennyelvű művek is, elsősorban a magyar tudomány és kultúra alkotásainak fordításai.

A gyűjteménybe kerülő minden egyes dokumentum alapos **minőségellenőrzésen** és szükség esetén **javításon** esik át, majd a legnépszerűbb formátumokba (HTML, XML, PDF, RTF) és egységes külalakra **konvertáljuk** őket. Ezután az érvényes könyvtári szabályok szerinti **részletes leírás** készül róluk, melyet a dokumentumokhoz mellékelünk mielőtt a hálózatra kerülnének. Fontos szempont, hogy a műveket tartalmazó állományok minél egyszerűbben használhatók és gyorsan letölthetők legyenek. Az egyes könyvtári tételekhez rendelt **metaadatoknak** köszönhetően a dokumentumaink megtalálása szintén nagyon könnyű az ismertebb **keresőrendszerek** segítségével is.

A Magyar Elektronikus Könyvtár projekt folyamatosan kísérletezik a legjobb technológiák könyvtári alkalmazásával, adaptálja a nemzetközi szabványokat a hazai környezetbe.

(<http://mek.oszk.hu/html/irattar/mek-hun.htm>)

LA
HUNGARA ELEKTRONIKA BIBLIOTEKO
ESTAS LA „MEK” / HEB

URL <http://mek.oszk.hu>
PURL: <http://purl.org/NET/mek>
URN: N2L?urn:nbn:hu-2

La Hungara Elektronika Biblioteko (mallonge: HEB, sed ni uzos la hungaran mallongigon MEK) aperis sur la Interreto en 1994 – komence kiel speco de distribuata inform-servo sur la universitataj serviloj „gopher”.

Dum la 1995-a jaro la kolektaĵon ni unuigis sur la maŝino „helka.iif.hu” kaj ĝi iĝis unu el la projektoj de la Eduka Programo de la Nacia Informadika Substrukturo. Unu jaron poste pretiĝis la unua retpaĝo-surfaco, laŭ la www.mek.iif.hu, kaj ĉi tio iĝis - tra pluraj jaroj – la centra servo de la Elektronika Biblioteko. Poste en 1999 – pro la pligrandiĝo de la elektronika publikigo – la projekto MEK venis en la Landan Bibliotekon Széchenyi, gajnante konforman lokon kaj signifon en la sistemo de la bibliotekaj priservo-sektoj.

Dum la pasintaj kelkaj jaroj MEK iĝis unu el la plej gravaj hungaraj kulturaj kaj instruaj informo-fontoj sur Interreto (kaj enlande kaj eksterlande), kaj ĝia daŭre plidisvastiĝanta legantaro jam rutine revenadas en sian hejm-etosan „virtualan lego-ĉambron”.

Nuntempe la nomo de la legantoj estas ĉ. 40-45 miloj. Ni funkciigas tiel nomatajn spegul-servilojn, kiuj enhavas la kolektaĵ-kopiojn – en Transilvanio, Slovakio kaj en Vojvodino en Interreto, por pli bona priservado de la hungararo ekster niaj landlimoj, kaj ni kunlaboras kun la tieaj organizaĵoj ankaŭ en tiujlokoj ciferecajn (diĝitajn) kolektaĵojn.

Pro la paroksisme kreskanta postulo pri „onlajnaj” informfontoj kaj la rapida grandiĝo de la kolektaĵo, en la 2000-a jaro ni ekkonstruis novan bibliotekon: la version MEK 2.0 ni lanĉis sur la servilo de mek.oszk.hu. Dum la evoluigado ankaŭ la paĝoj de la komenca surfaco kaj la dokumentoj tute renoviĝis, ricevis pli modernan formon.

La plej gravaj reformoj okazis koncerne „metaindikojn”: pri la verkoj aperigataj en MEK ni faras detalan bibliotekan komunikon, kaj ĉi tiuj bibliografiaj indikoj staras je dispono ankaŭ laŭ la surinterreta normoj de **Dublin Core (2)** kaj de a **MARC(3)**, kutimaj en la biblioteka sfero, tiel la „metaindikoj” de la elektronikajn dokumentojn povas transpreni kaj la serĉmaŝinoj je „onlajn- fontoj”, kaj la integritaj bibliotekaj sistemoj La rektan atingon kaj la serĉadon helpas ankaŭ aliaj teknikaj solvoj: propre disvolvita, **PHP-tipa (4)** katalogo: **XML (5)** indikŝanĝo, stabilaj **URN(6)** identigiloj, **Z39.50 (7)** kaj la **OAI-tipa (8)** pridemanda ebleco. Dank al ĉi-tiuj, MEK povis aliĝi al la Nacia Diĝita Datumstoro, en 2004. MEK, kiel unu el la unuaj. La spertojn akiritajn dum la evoluigo „2. integritaj bibliotekaj sistemoj” kaj la tie aplikatajn teknologiojn ni diskonigis en senpage disvastigita integrita sistemo, nomata Elementoj (=eleMEK) (elemek.oszk.hu), same tiujare.

La Biblioteko – ekde la komenco – flegas bonajn interrilatojn kun la konsumantoj, malfermitas al la konsiloj, proponoj kaj konsideras ĉiun resignalon. La nova liverado malfermita en julio 2003, realigas ĉefe iliajn ideojn kaj petojn, kiel ekzemple: retpaĝoj helpfavoraj por la legantoj, plispektaklaj retpaĝoj pli spektaklaj ol antaue, alternativa, ne-

grafika komencasurfaco por personoj kun handikapo (vmek.oszk.hu) kaj la ebleco de la maŝinvoĉa legado, la orindato, enkondukaj informoj ligitaj al la dokumentoj; kiel same la komunaj serĉebleco en aliaj interrete-bibliotekaj kaj libromerkataj datumbazoj.

La Hungara Elektronika (Reta) Biblioteko kolektas diĝitajn dokumentojn taŭgajn por sciencaj, instruaj kaj kulturaj celoj, arkivigas kaj priservas senpage sur la interreto. En la komenca tempo de projekto la grandan parton de la plimultiĝo liveris dokumentoj jam origine verkitaj porkomputile aŭ relative facile diĝiteblaj verkoj. La dokumentoj devenis kaj plu devenas el la plej diversaj fontoj: de interretaj serviloj, de diĝitigaj volontuloj, de pliaj eldonejoj kaj ofte senpete de la aŭtoroj, kiuj ofertas siajn proprajn verkojn. Dank' al la subteno de la Landa Biblioteko Széchenyi, en la lasta tempo malfermiĝis eblo, ke la grandmezuraj kaj ankaŭ la bonkvantaj diĝitaj manlibroj eniĝu en la kolektaĵon. En 2004 pere de la kunordigo de la MEK-klaso ekiris la ĝis nun plej granda landa librodiĝitiga projekto: la DIĜITA HUNGAROLOGIA BAZBIBLIOTEKO, kies celo estas la komputora konverto kaj la klara prezentado de plur centoj da gravaj bazverkoj.

En MEK troveblas jam diĝita dokumento en preskaŭ ĉiu faktereno, kaj ankaŭ la rondo de la ĝenroj tre varias: romanoj, poemoj, faklibroj kaj studaĵoj, leksikonoj, vortaroj, eĉ pli malgrandkvante: muziknotoj, mapoj kaj ankaŭ pentraĵoj. Komence de la 2007-a jaro la kolektaĵo konsistis el ĉ. 4,400 pecoj da katalogitaj bibliotekaj unuoj: ĉi tiuj entute havis plurmil individuajn verkojn. La plejparto de la tekstoj estas hungarlingva, sed iam okazas ankaŭ fremdlingvaj verkoj, unuvicte kreaĵoj de la hungara literaturo.

Ĉiu dokumento – eniĝanta en la kolektaĵon – estas **radikale kontrolata pri kvalito** kaj laŭnecese **plibonigata**, poste ni **konvertas** ilin al unueca eksteraĵo, en la plej popularaj formatoj (HTML, XML, PDF, RTF). Poste estas farataj pri ili laŭ la validaj bibliotekaj reguloj detalaj priskriboj, kiujn ni ĉemetas al la dokumentoj, antaŭ ol ili aperus en la retejo. Grava vidpunkto estas, ke la unuoj enhavantaj iun au alian verkon estu plej simple uzeblaj kaj rapide deŝuteblaj. Dank' al la „metaindikoj”(1) ĉe la apartaj bibliotekaj unuoj, trovi niajn dokumentojn estas same tre facile ankaŭ helpe de la pli konataj serĉistemoj.

La projekto Hungara Elektronika Biblioteko –daŭre eksperimentas pri apliko de la plej novaj bibliotekaj teknologioj, kunagadas kunl a landaj kaj la eŭropaj institucioj kaj organismoj adaptas la internaciajn normojn en la patrujajn cirkonstancojn,.

Bibliotekon de la Estonto.

Klarigoj de la numeritaj vortoj:

1, „meta adatok= metaindikoj: estas indikoj por prisikribi, identigi dokumenton dokumentojn (ekz: indikoj de la bibliografiaj indikoj de iu libro) En MEK, ĉi tiuj estas rigardeblaj plej facile, se oni alklakas la menuopunkton KATALÓGUSCÉDULA (Katalogoslipo), ekzemple sur la paĝo: <http://mek.oszk.hu/00200/00272>

(En la malfermiĝanta etfenestro supre oni povas elekti el inter la formatoj: Slipo, Etikeda, XML, ktp) Se doni plie legeblas pri la temo – hungarlingve - <http://hu.wikipedia.org/wiki/Metaadat>

La numeritaj nomoj 2-8 estas teknikaj detaloj nur por bibliotekistoj; novaĵoj ili estis en 2003, kiam la nova MEK pretiĝis.

La 2-3, **la - Dublin Core** - kaj la – **MARC** - du normoj de „Meta”-indikoj, el kiuj unu estas tre simpla (ĉefe al diĝitalaj dokumentoj), la alia esta tre detala (ĉefe por priskribo de presitaj dokumentoj).

La 4, La – **PHP** – estas programlingvo, en ĉi tiu estis skribita la serĉkatalogo de la MEK

La 5, La – **XML** – estas norma formo, por konservo de dokumentoj aŭ „meta”-indikoj.

La 6, La – **URN** – estas konstanta (stabila) identiga kodo al diĝitalaj dokumentoj, simila kiel la – numero **ISBN** – ĉe la presitaj libroj.

La 7-8, La – **Z.59.50** – kaj la – **OAI** – estas du indikŝanĝ-normoj, per kiuj transdonas la bibliotekistoj – Meta- indikojn de la en MEK estantaj dokumentoj al la aliaj bibliotekaj katalogoj kaj interretaj serĉsistemoj.

En MEK Vi povas ek trovi la verkojn de verkistoj-esperantistoj. La verkoj atingeblaj estas sur la komenca retpaĝfolio <http://mek.oszk.hu> tie vi alklaku dekstre sur la vorton „téma” (temo) kaj skribu apude la vorton Eszperanto.

Ni atentigas vin, ke MEK deŝutas kaj arkivas nian gazeton Nordhungaria Informo. Ties atingebleco estas: <http://epa.oszk.hu/nordhungariainformo>

Vi povas la pleje helpi la Hungaran Elektronikan Bibliotekon, se sendos al ĝi verkojn de esperantistaj aŭtoroj, tradukantoj por konservi rete ilin por la estonto!

Pri la retpaĝo de MEK <http://mek.oszk.hu> kompilis kaj tradukis: Adrienne, s.rino Pásztor

Múlt, jelen, jövő

A miskolci eszperantó-élet két neves személyisége, **dr. Kalocsay Kálmán** orvos, eszperantista költő, műfordító, valamint **dr. Győry Nagy Lajos** ügyvéd, eszperantó-megyei bizottsági elnök, eszperantista a gimnáziumi éveik alatt a miskolci „Lévay József” Református Gimnáziumban életre szóló barátságot kötöttek, nevezett gimnáziumban érettségiztek 1909-ben. Az ő emlékükre közlünk rövid ismertetőt a miskolci „Lévay József” **Református Gimnázium** multjáról, jelenlegi és jövőbeni oktató-nevelő munkájáról.

„LÉVAY JÓZSEF” REFORMÁTUS GIMNÁZIUM

„Az esti órákban a Meggyesalja felől érkezve impozáns, megvilágított épületével tűnik fel a „Lévay József” Református Gimnázium. Sokak szerint felújítva a város ékessége lett és az avasi református templom lábánál méltó látványossága és díszje városunknak.

A művészien megfaragott díszkapu alatt áthaladva lépünk be a milleneum tiszteletére emelt és 1898-ban birtokba vett épületbe...

A református intézményes nevelés Miskolcon az 1650-es években indult. A református gimnázium a város első középfokú oktatási intézménye, és évszázadokon keresztül fontos szerepet töltött be a város és a Felső-magyarországi régió nevelési és közművelődési életében.

Az 1993-as újraindulást követően a gimnázium egykori Szinva-parti épületét csak 1996-ban vehette birtokba, 1997-ben diákothotthonnal bővült és 10 év kitartó és tervszerű munkával kívül-belül megújulva várja a tanulni vágyó ifjúságot.

Az intézmény fenntartója a Tiszáninneni Református Egyházkerület, amely területileg Borsod-Abauj-Zemplén megyét és Heves megye egy kis részét jelentve a Magyarországi Református Egyház négy egyházkerülete közül a legkisebb, mégis a 308 református gyülekezettel jelentős közösséget alkot.

Büszkék vagyunk arra, hogy a Lévay egyben a „legmiskolcibb” gimnázium – hiszen a város legrégebbi középiskolája –, de egyúttal talán a legregionálisabb intézmény is, hiszen több mint 100 településről vannak tanulóink.

Oktatási kínálatunkat úgy állítottuk össze, hogy a régióból református gimnáziumban tanulni vágyó fiatalok megtalálják az érdeklődési körüknek megfelelő emelt szintű vagy speciális képzést. A következő 2-3 évben oktatási kínálatunk átalakul. Az érdeklődők tájékozódjanak erről.

Nagy ajándék intézményünk számára a gimnázium épületének szomszédságában, szinte egy fedél alatt kialakított diákothton, amely több mint 200, távolabbról hozzánk járó tanuló számára jelentheti a második otthonát és szolgál nevelésünk hatékony színteréül. Épületét az egykori Tóth Pál Református Nőnevelő Intézetért kapott kártalanításból vásárolta és alakította ki az egyházkerület.

Intézményünk küldetésénél fogva a keresztény érték,-és közösségformálás fontos feladatunk. Körülöttünk a világ „tudásalapú” társadalmat épít, holott régen bebizonyosodott, hogy a tudás önmagában nem képes megoldani az emberiség problémáit. Mi az „értékalapú” és „közösségalapú” társadalmat kívánjuk építeni, amelyben fontos helye van a tudásnak is, de csak az erkölcsös tudás képes építeni. Az erkölcstelen tudás rombol.

Értékformáló tevékenységünk fontos része a tanórán kívüli és iskolán kívüli tevékenységeink sokasága, a közösségformálás szűkebb és tágabb céljait pedig kiterjedt kapcsolatrendszerünk is szolgálja.

A teljesség igénye nélkül adjunk ízelítőt ezekből:

A számos iskolai sportkör, szakkör, érdeklődési kör mellett intézményünknek három zenei „irányzatot” is képviselő együttese van: nagy létszámú énekkar mellett második CD-felvételéhez készül a „Lámpás” keresztény ifjúsági zenét játszó lelkes szolgálócsoporthoz, a „Kösöntyű” népi együttesünk citerazenekara pedig középiskolákat tekintve egyedüli a régióban.

Intézményünkben működik a 19. sz. Bükk cserkészcsapat és néptánc, kerámia, báb, grafika tanszakon telephelyként működünk a Csomasz Tóth Kálmán Református Alapfokú Művészetoktatási Intézményben.

10. évfolyamos tanulóink fél évig tartó, heti rendszerességű diakóniai szolgálatot végeznek. Ennek keretében miskolci és környékbeli szociális intézményekben segítenek az ellátottak mindennapjait könnyebbé tenni. Intézményünkben évek óta zajló hagyományos rendezvények: a Természettudományos napok, a környezettudatos és természettudományos gondolkodás erősítése céljából, a megye általános iskolás tanulói számára szervezett Csorba György természettudományos feladatmegoldó verseny, a református gimnáziumok számára szervezett országos Budai József Biológiai verseny, a trianoni béjkedikátummal elcsatolt magyar területek történetének, kulturájának, közösségeinek megismertetését célzó „Szólj ötágú síp” elnevezésű évenkénti rendezvényünk. Kapcsolatrendszerünkben csak a sajátos vagy különleges kapcsolatokat emeljük ki:

Két miskolci református óvodával, két általános iskolával szoros a fenntartói és szakmai kapcsolatunk, és igyekszünk hasznos tagjai lenni a magyarországi, több mint 150 intézményt számláló református intézmények nagyobb családjának is. Kiemelten fontos számunkra a 9 erdélyi, 4 kárpátaljai és 2 felvidéki magyar református gimnáziummal a testvérvárosi kapcsolat, amely évenkénti diákcsereben is testet ölt.

A rendezett környezet, a széles oktatási kínálat, a gazdag szabadidős tevékenység, a szerteágazó kapcsolatrendszer önmagában keveset ér. Diákjainkban továbbélő maradandó

értékké ezt az a 60 fős nevelőtestület tudja formálni, amely évről évre erősebb, egységesebb közösséggé válik. Áldozatos munkájukat és értékteremtő szolgálatukat e sorokon keresztül is nagyra értékelem és köszönöm.

Akik látják épületünket, örömmel gondolnak ránk, akik megismerni szeretnék intézményünket, azokat szeretettel látjuk, akik szívesen látnak rendezvényeiken, azokat megtiszteljük és gazdagítjuk szolgálatunkkal, akik támogatni szeretnék értékteremtő tevékenységünket, azoknak ezt hálásan köszönjük!

Ábrám Tibor
Igazgató

Pasinto, nuntempo, estonto

Du famaj figuroj de la miŝkolca Esperanto-vivo, **d-ro Kolomano Kalocsay**, kuracisto, esperantista poeto, tradukartisto, kaj **d-ro Ludoviko Gyóry Nagy**, advokato, Esperanto-departamentkomitata prezidanto, dum iliaj gimnaziaj jaroj ligis eternan amikecon en la Miŝkolca Kalvinana Gimnazio „LÉVAY József”. En tiu ĉi gimnazio ili abiturientiĝis en jaro 1909. Je ilia memoro ni komunikas mallongan informon pri pasinta, nuna kaj estonta instruada-edukada agado de la

Kalvinana Gimnazio „Lévay József”

Dum la vesperaj horoj alvenante el direkto de la strato Meggyesalja /Meĝĝeŝalja/ ni povas ekvidi la lumkovritan Kalvinanan Gimnazion „Lévay József”. Multaj opinias, ke ĝi iĝis, sub la monto Avaŝ., ĉe la Kalvinana preĝejo, ornamaĵo de urbo Miskolc,

Pasinte tra sub la arte skulptita ornampordego, ni paŝu en la konstruaĵon, kiun oni konstruis kaj inaŭguris je estimo de la jarmilo... La kalvinana institucia edukado komenciĝis en Miskolc en la 1650-aj jaroj. Ĉi tiu kalvinana gimnazio estis la unua mezgrada instruada institucio de la urbo, kaj dum jarcentoj ĝi havis grandan rolon en la vivo de la urbo kaj de Supera-Hungaria regiono koncerne edukadon kaj kulturan vivon. Post la 1a rekomenco en la jaro 1993 la gimnazio ricevis la iaman sian konstruaĵon sur la bordo de la rivero Szinva, en 1996.

Ĝi kompletiĝis en 1997 je internulejo kaj post 10-jara senĉesa, nelacigebla laboro; renoviĝinte ekstere kaj interne, ĝi atendas la lernantaron. Subtenanto de la institucio estas la Maltrans-Tibiska Kalvinana Eklezia Distrikto, kiu enhavante laŭ areo departementon Borsod-Abauj-Zemplén kaj malgrandan parton de departemento Heves, estas la plej malgranda el la kvar religio-distrikto de Hungario, tamen ties 308 kalvinanaj kunvenantaroj formas gravan komunumon.

Ni estas fieraj pro tio, ke la gimnazio „Lévay” estas la „plej Miŝkolca” gimnazio – ja ĝi estas la plej malnova mezlernejo de la urbo – sed samtempe eblas, ke ankaŭ la plej regiona institucio, ja ni havas gelernantojn de pli ol cent setlejoj.

Nian instru-materialon ni kompilis tiel, ke lernemaj gejunuloj trovu speciale alt-nivelan, aŭ aŭ fake specialan instruon. En la sekvaj 2-3 jaroj nia instru-sortimento transformiĝos. La interesatoj informiĝu pri ĉi tio.

Granda donaco estas por nia institucio apud la konstruaĵo de la gimnazio, kvazaŭ sub sama tegmento, la internulejo, kiu certigas duan hejmon por la de pli ol 200 ne Miŝkolcaj gelernantoj, kaj kiu same estas loko de nia edukado. Ties konstruaĵon la Religio-distrikto aĉetis kaj elformis, uzante monsumon, kiun ĝi ricevis por la iama „Kalvinana Virineduka Instituto Tóth Pál kiel kompensalo.

Grava tasko de nia edukejo – laŭ ĝia misio – estas la formado de kristana komunumo, laŭ kristanaj valoroj. Ĉirkaŭ ni la mondo konstruas „sciobazan” socion, kvankam jam delonge pruviĝis, ke nura scio ne kapablas solvi la problemojn de la homaro. Ni volas konstrui „valorbazan” kaj „komunumbazan” socion, en kiu estas loko ankaŭ por la scio, sed tion kapablas konstrui nur la scio kun moralo. La senmorala scio koruptas.

Grava parto de nia valortajlanta agado estas la agadoj ekster la lernohoroj kaj ekster la lernejo. La malabundajn kaj abundajn celojn de la komunumtajlado servas ankaŭ nia larĝa interrilatsistemo.

Sen pretendi kompletecon, ni aldonas informon el ĉi tiuj agadoj:- apud multaj lernejoj sportkluboj, interesiĝsferoj, kaj fakrondoj nia instituto havas 3 asembleojn, kiuj reprezentas tri muzikajn „tendencojn”:

Apud (1) grandnombra kantoĥoro, ni havas (2) la entuziasman junular-muzikan „servantan grupon” Lanterno, kiu preparas sin al dua CD-kompilo. (3) krome ni havas la citro-ensemblon „Kösöntyű”. Jen, tio estas unika inter la mezlernejoj! Ĉe ni funkcias la -skoltogrupo n-ro 19 de la montaro Bükk, kaj funkcias niaj fakoj popoldanca, keramika, pupteatra (pupfara?), grafika fakoj, ene de la kalvinana bazgrada arta institucio Kálmán CSOMASZ TÓTH.

Niaj gelernantoj de la deka lernojaro faras diakonan servadon po unu fojon tra duonjaro. Okaze de tio ĉi ili helpas faciligi ĉiutagojn de la prizorgatoj en la miŝkolcaj kaj samregionaj socialaj institucioj.

Tradiciaj aranĝaĵoj de nia edukejo estas de antaŭ pluraj jaroj: natursciencaj tagoj (celantaj la fortigon de la medikonscia kaj natursciencita pensado), natursciencita taskosolva konkurso György CSORBA (por bazlernejoj gelernantoj de la departemento), la biologia konkurso József BUDAI por la kalvinanaj gimnazioj kaj nia ĉiujara aranĝaĵo „Sonu kvintrua fifro”, por konigo de la kulturo kaj historio de la aneksitaj teritorioj okaze de trianona pacdiktato.

En nia kontaktosistemo estas inde mencii jenajn specialaĵojn:

Ni havas striktajn kontaktojn kun du Miŝkolcaj kalvinanaj infangardejoj kaj kun du bazlernejoj. Ni klopodas esti utilaj membroj de la hungaria, kalvinana familio kun pli ol 150 institucioj.. Indas emfazi la gravecon por ni de la fratlernejoj kontaktoj kun 9 Transilvaniaj, 4 Sub-Karkarpataj kaj du Altlandaj hungaraj kalvinanaj gimnazioj, en Rumanio, Slovakio, Ukrainio. Kun tiuj ni havas ĉiujaran interŝanĝon de gelerantoj. Nia institucio estas membro de du rangaj internaciaj kristanaj pedagogiaj organizaĵoj pli ol dek jaroj: de Internacia Asocio de Kristanaj Lernejoj kaj de Societo de la Eŭropaj Kristanaj Instruistoj.

Nur la ordo, la abunda sortimento de instruaĵoj, la multflanka libertempa agado kaj kontaktosistemoj en si mem ne sufiĉas. Ĉi tiujn formas je veraj valoroj ĉe niaj gelernantoj neio, nur la 60-membra pedagoga korporacio, kiu iĝas jaron-post-jaro. pli unueca komunumo Pri ilia oferema agado kaj valorkreanta servado ankaŭ ĉi-okaze ni esprimu niajn aprezon kaj altan takson. Dankon pro la valora laboro! s.

Kiuj vidas nian konstruaĵon, tiuj pensas pri ni kun ĝojo.
Kiuj dezirus ekkoni nian institutocio, tiujn ni bonvenigas ĉe ni, dum niaj arangxajxoj,.

Kiuj bonvenias nin okaze de iliaj aranĝaĵoj, tiujn ni honoras kaj riĉigas je niaj servadoj.
Kiuj dezirus apogi nian valorkreantan agadon, tiujn dankas ni plej kore!

(Informon de direktoro **Tibor Ábrám** esperantigis László Pásztor)

TRÉFÁK

Teakonyha

A háztulajdonos aprócska lakást mutat az albérletet kereső ifjú párnak:
- Tudom, mire gondolnak és igazuk van. A konyha valóban nagyon kicsi, de nyugodjanak meg. Ha kifizetik a lakbért, úgy se marad pénzük, hogy még főzzenek is!

Hurrikán

Két elvált férfi beszélget:

- Tudod mi a különbség a nő és a hurrikán között?
- Nem. Szerinted mi?
- Semmi. Mindkettő hirtelen érkezik és ha megy, viszi az egész házat.

ŜERCOJ

Etkuirejo

La domposedanto montras iun etan loĝejon al la subluon serĉanta juna geedzo paro:
- Mi konas viajn pensojn kaj vi pravas. Fakte la kuirejo tre etas, sed trankviliĝu: se vi
- ellpagos la lukoston, poste vi ne havos monon por kuirado!

Uragano

Du eksedzoj paroladas:

- Ĉu vi scias, ke kio estas diferenco inter la virino kaj la uragano?
- Ne. Kio estas laŭ vi?
- Nenio. Ambaŭ alvenas subite, dum foriro forportas la tutan domon.

Adrienne, s-rino Pásztor

A részeg

A részeg ember az ivóból dülöngélve ment hazafelé. Álmos volt, fáradt, izzadt, rosszul érezte magát. A fénytelen, hold és csillagnélküli éjszakában betévedt a temetőbe és leült egy sírhantra. Azt hitte már othon van. Először csak ült, aztán ledőlt, elaludt. Talán álmodott is.

Egyszer aztán megfordult és beleesett a mellette levő félig kiásott sírgödörbe. Kissé felébredt, de utána még mélyebb álomba zuhant.

De feltámadt az éji szél. Az idő hűvösebbre fordult. Álmában már fázni kezdett. Forgolódni kezdett és fogvacogva panaszosan nyögdecselte: „hú, de fázok, hú, de nagyon fázok...”

Éppen akkor haladt arra a sírásó. A komájával borozgatott és most kapatosan ballagott hazafelé.

Meghallva a nyögdecselést, először megállt, aztán mégis újra elindult, majd így csendesítgette a panaszkodót:

„Ne, Te! Né! Mit panaszkodszt! Jól van ez így! Miért dobtad le magadról a földet?!”

Pásztor lászlóné

La ebriulo

Iu ebriulo iris hejmen el la drinkejo kliniĝadante. Li estis dormema, laca, ŝvitis, malbone fartis. En la senluma senstela, senluna nokto li eniris la tombejon kaj sidiĝis sur iun tomboteron. Unue li nur sidis, poste surkuŝis, ekdormis. Eble ankaŭ songis. Dume li ektorniĝis kaj falis en la apud li estanta, ne tute pretigitan tombofosajon. Iomete vekigis, poste li pli profunde dormis.

Sed la nokta vento ekblovis. La vetero iĝis pli varmeta, freŝa. Songante li komencis malvarmi. Li turniĝadis kaj dentoklake ĝeme murmuradis: Ho, mi malvarmas...ho, kiome mi malvarmas...

Ĝuste tiam preteriris apud la tombejo la ebrieta tombfosisto. Li drinkadis ĉe sia baptano kaj nun ebriete iradis hejmen. Li, ekaŭdinte la ĝemadon, unue haltis. Poste tamen denove ekiris kaj malice tiel silentigis la plendantulon:

„Kial vi plendas?! Estas bone ĉi tiel! Kial vi forĵetis de sur vi la teron?!”

Adrienne, s-rino Pásztor

FAMOJ

74-a Itala Kongreso de Esperanto

Se ankoraŭ vi ne aliĝis al la 74-a Itala Kongreso de Esperanto, kiu okazos en Pisa de la 31a de aŭgusto ĝis la 7-a de septembro venontaj, provu la emocion aliĝi inter-rete.

De hodiaŭ eĉ tio eblas! La ligo estas

<http://www.edistudio.it/74kongreso/aliĝilo.html.utf8>

Esploru la programon, kiu kombinas kongreson kaj someran kursaron ankaŭ por progresintaj esperantistoj, kun instruistoj kiel Baldur Ragnarsson, Spomenka Stimec, Paul Gubbins, Katalin Kovats.

Membroj IEF: 50 € --- Nemembroj: 65 €
Eksterlandanoj, Junuloj (naskiĝintaj en '83 aŭ poste), Familianoj kaj handikapuloj: 25 €.

Informitale

Itala Esperanto-Federacio - fei@esperanto.it

Itala Esperantista Junularo - iej@esperanto.it

via Villorresi, 38 I-20143 Milano - Tel+fax +39 02 58100857

<http://www.esperanto.it>

Kontribuojn sendu al: f.amerio@libero.it

Kompilanto: Francesco Amerio f.amerio@libero.it

INFORMITALE 107

Oficiala inform-servo de Itala Esperanto-Federacio

**KONGRESA INFORMO KAJ ALIĜILO
DE ELNA**

<http://www.esperanto-usa.org/node/688>

BESZÁMOLÓ

A SZLOVÁKIAI ESZPERANTÓ KONGRESSZUSRÓL ÉS UTIÉLMÉNYEINKRŐL

A Szlovákiai Eszperantó Mozgalom 100. éves évfordulója alkalmából rendezett Eszperantó Kongresszus helye *Martin /Túrócszentmárton/* volt. A Szlovák Eszperantó Kongresszust 2007. május 24-27-ig rendezték ebben a városban, mely a Túróc folyó völgyében épült ki 400 méteres tengerszintfeletti magasságban. 1250-ben alapították. A 19. század elejétől a szlovák politikai, társadalmi és kulturális élet központjává vált. 1861-ben itt írták alá a Szlovák Nemzeti Memorandumot, melyben a képviselők azt kérték a császártól, hogy tegye hivatalossá a szlovák nyelvet a szlovák lakta területeken és adjon önálló nemzeti jogokat. 1864-ben alapították meg itt a Szlovák Nemzeti Múzeumot és a Könyvtárat. 1918. október 30-án itt hirdették ki a szlovákok nemzeti jogait és csatlakozását az új Csehszlovák köztársasághoz. A II. VH. alatt sokat szenvedett, de ma már erőteljesen fejlődik.

A kongresszus helye és a szállás ugyanabban a diákszállóban volt megoldva.

Mi, közbejött akadály miatt, csak 2007. május 26-án érkeztünk meg oda és vettünk részt a programban.

Ott értesültünk a SKEF új elnökéről, Rastislav Šarisski eszmetársnak ezúton is sok sikert kívánunk.

A gazdag programban szerepelt koncert, népzenei bemutató és irodalmi előadás is.

Milan Dočekal a Team csoportból eszperantó és szlovák dalokat adott elő nagyon szépen.

Jan Vajs író a filmjében azokat a híres eszperantistákat mutatta be, akik az elmúlt 100 év alatt sokat tettek az Eszperantóért a mai Szlovákia területén. Többek között kiemelte (König Király Lajos (csoportunk névadójának) nevét, aki Szekszárdon született, de Késmárkon tevékenykedett először. Aztán Miskolcra kerülve itt is megszervezte az eszperantisták kulturális és mozgalmi életét.

Az előadás után a résztvevők meglátogatták *Martin Benka* festőművész házát, mely a halála óta múzeum és a város tulajdona. Ő festette meg Zámenhof portréját, mely a SKEF tulajdona.

A muzeumban található festményei között sok népviseletet ábrázoló képet, tájképet és szép szobrokat is megtekinthettünk.

Kegyeleti látogatást tettünk a Városi Nemzeti Temetőben (mely kegyhely): *Martin Benka, Edvard Tvarožek, D-ro Ludovit Izák és Valaštán* eszmetársak sírjánál. Ők mindnyájan sokat tettek az Eszperantóért. A városban sok neves író, költő, festőművész született, pl. *Janko Jesensky, Peter Kompiš, Milan Mitrovsky...ktp.*

Május 26-án este *P. Sarnovsky* népzenei triója biztosította a jó hangulatot a kongresszusi résztvevők számára. Hármuk közül a hegedős eszperantóul is énekelt. Igen mesterien énekelt és játszott a tangóharmónikás hölgy is, a mély hegedős mellett.

Május 27-én *Stano Marček* úr szervezésében (aki az egész kongresszus főszervezője volt) látogatást tettünk a Martin melletti **Jahodníkyban** a szabadtéri muzeumban.(skanzen). A kongresszus helyétől a skanzenig és vissza személygépkocsikkal vitték a résztvevőket. A szép fenyveserdőkkel övezett tágas, füves domboldalakon álltak a régi, fából épített, népi lakóházak, iskolák, vendégfogadó istállóval és kocsiszínnel, vegyesbolt, gabonahombár cséplőhellyel és templom haranglábbal. – a múlt emlékei.

Jahodniky skanzenben

Visszatérve a kongresszusi terembe a jubileumi kiállítást tekinthettük meg, és vásárolhattunk a *Peter Balázs* által bemutatott eszperantó és szlováknyelvű könyvekből és egyéb eszperantóval kapcsolatos tárgyakkól, sőt filmeket is láthattunk az UEA központi hivataláról, az egyetemes kongresszusokról, stb.

A többi résztvevővel egyetértve a mi véleményünk is az, hogy a jubileumi szlovákiai eszperantó kongresszus nagyon jól szervezett és sikeres volt. Jól éreztük magunkat, köszönjük a meghívást és gratulálunk!

A szép fekvésű **Martint** kétszeres átszállással vonattal értük el. Először **Kassán /Košice/** Kelet-szlovákia fővárosában szálltunk át. Kassa Miskolc testvérvárosa. Eszmetársunk *Theodor Andreas* segített ott, a **Vrutky/Ruttka/** felé menő vonatot elérni, mivel a mi vonatunk késett, így csak 4 percünk maradt az átszállásra. A segítség jól jött. Köszönjük.

Vrutky felé sok szép vidéken és egy 4 km hosszú alagúton is áthaladtunk.

Érintettük pl. a **Margecány/Margitfalva/**nevű középkori eredetű magyar, majd német, később szlovák lakosságú települést. Nevét templomának védőszentjéről kapta. A falut a középkorban **Szent Margitnak** hívták. Közeliében látható a *Hernád* egyik több kilométeres erdővel övezett duzzasztógátja. Fürdésre, csónakázásra, táborozásra alkalmas szép vidék.

Érintettük **Iglót/ Spišská Nova Ves/**, melyet a Lőcsei hegység /Levoča/, a Szlovák érchegység és az Alacsony Tatra nyulványai határolnak. A szlovákiai bányászat és fafeldolgozóipar fontos központja, számos jelentős ipari üzeme van. Környékének erdői népszerű vadászterületek.

Átutaztunk **Poprádon** is, mely a Magas-Tatra kapuja, idegenforgalmi központ.

Vrutky/Ruttka/ Árpád-kori alapítású város a Vág és a Túróc folyók összefolyásánál, közigazgatásilag Martinhoz tartozik. Innen több turistaút indul a Kis-Fátrába. Ruttkán szálltunk át másodszer.

A Vág mentén haladt a vonatunk, így érintettük **Vihodnát/Výhodna/** mely az ott júliusonként rendezett országos szlovák dalos – és népitáncbemutatóiról híres./ A vasútvonaltól távolabb fekvő **Hybe/Hibe** a magyarországi Esztergom ostrománál 1594-ben elhunyt *Balassi Bálint* költőnk nyughelye. Vihodná után az ugyancsak híres **Királylehota/Kráľova Lehota** következett, ahol a híres magyar szobrászművész *Stróbl Alajos* a kastélya homlokzatát Mátyás király és Beatrix királyné domborművé arcképével díszítette. **Liptószentmiklós/Liptovský Mikuláš** mint település már a 10. században létezett, de az egyik ősi *Pongrácz gróf* csak 1268-ban építtette ki. Fontos városa Észak-Szlovákiának. Bőrgyára európai hírű. Jól működő eszperantó csoportja van mely a túrisztika terén is jeleskedik. Honlapcímük www.lek.szm.sk.

A Vág (Vah) völgye **Ruttka** után annyira összeszűkül, hogy a folyó 3 nagy kanyarjával alig tud áttörni a **Sztrecsnói-szoroson**. Az első igen éles hajlatban a vasút számára nincs hely, a vonat 2 alagúton fut keresztül, amíg a Zsolna/Žilina előtti nyílt síkra a Vág hídján át ki nem ér.

A 10 km hosszú Sztrecsnói-hegyszorosnál látható az **Óvár /Starhrad/** a Vág jobb partja felett. A vasúállomástól 2 óras gyaloglással érhető el: Strecsno falu után a fehér alapon piros sávós jelzésű részben mezei, részben erdei turistaúton. (Mi a fele útról visszafordultunk a szemerkélő eső miatt) A Vág másik partja felett pedig **Strečno** várának romjai láthatók. Ez a két vár őrvár és vámolóvár volt. Az Óvár 1200-ban, Strečno vára 1300-ban épült.

Zsolnától keletre Terchova felé értük el autóbusszal a 30 km-re lévő **Vágteplicskát /Teplička nad Váhom/**.

Itt van a *Wesselényi család* 1729-ben épített Loreto-kápolnája, amelyben látható üvegezett fakoporsóban a közel 400 éve elhalt *Bosnyák Zsófia* -"a földre szállott angyal"- ma is ép állapotban levő mumifikálódott holtteste. (A holttest a kápolna építéséig Strečno (Sztrecsno) várában nyugodott mészben) A 35 évesen elhunyt nagyasszony Wesselényi Ferenc nádor első feleségének történetét *Tompa Mihály* írta meg. A falu kastélyában kezdte szőni a Habsburg ellenes összeesküvést a 17. században *Wesselényi Ferenc és Zrinyi Péter*.

A Vág völgyében fekszik Zsolnától DNY-ra **Trencsén /Trenčín/**. A város és a vár története szorosán összefügg. A város már a kőkorszakban lakott település volt. Kr.után 179-ben létesült a vár magja. A feltárásakor temetőt találtak benne, a leleteit helyben megtekinthették.

544-ben *Valerius Maximus* római vezér II. régiójának katonái állomásoztak itt. A kvádokon aratott győzelmük emlékét egy régi elmosódott felirat őrzi, melyet az elegáns Tatra szálló melletti hegy oldalán láttunk.

Római katona

A honfoglalás után *I. István (Szent István)* király ispánsággá, birtokközponttá tette. Szabad királyi jogokat 1405-ben kapott. Több tüzvészt szenvedett el, többször átépítették.

Birtokosai magyar királyok és nagyhatalmú főurak voltak (köztük: a *Szapolyaiak*, *Csák Máté* akitől a nép rettegett...), ma tulajdonosa a Szlovák állam.

A külsőből a belső várig kétoldali hársfasor vezet (a hárs a szlovákok nemzeti fája), amelyeken az elhelyezett mikrofonokból középkori zene áradt.

Az egész belső vár muzeum, mely a kőkorszak óta feltárt és megőrzött emlékeket – kő, csont és fém eszközöket, fegyvereket, emberi tetemeket, ékszereket, bútorokat, festményeket stb. – tartalmazza.

A külső /a harmadik/ várban a gótikus kápolna tekinthető meg, ahol a várkút feltárásakor előkerült leleteket /vödröket, láncokat, ágyúgolyót/ láthattuk. A kápolna mellett van egy kovácsoltvas ráccsal lefedett kút, mely a vár egyetlen kútja és a „Szerelem kútja” nevet viseli.

A török idők kezdetén a vár a *Szapolyaiak* kezén volt. A monda szerint: *Szapolyai István* a nála fogságban lévő szépséges *Fatimét* csak akkor volt hajlandó a lány jegyesének, *Omárnak* kiadni, ha a vőlegény a vár szikláját átvágva kutatás a Vág vizéig.

A kútásás megtörtént 20 év alatt. A kút 76 m mély. Láttuk benne a víz csillogását.

A kápolna melletti teremben modern kép és szoborkiállítást néztünk meg.

Bicikliző sárkány

A vár falai, bástyái az amúgyis magas hegyen merészen az égbe törnek. Falai ma is épek. Ez a vár Szlovákia harmadik legnagyobb és legépebben megmaradt vára. Állandóan restaurálnak rajta valamit. Falairól, bástyáiról az akkori esős időben is messze el lehetett látni.

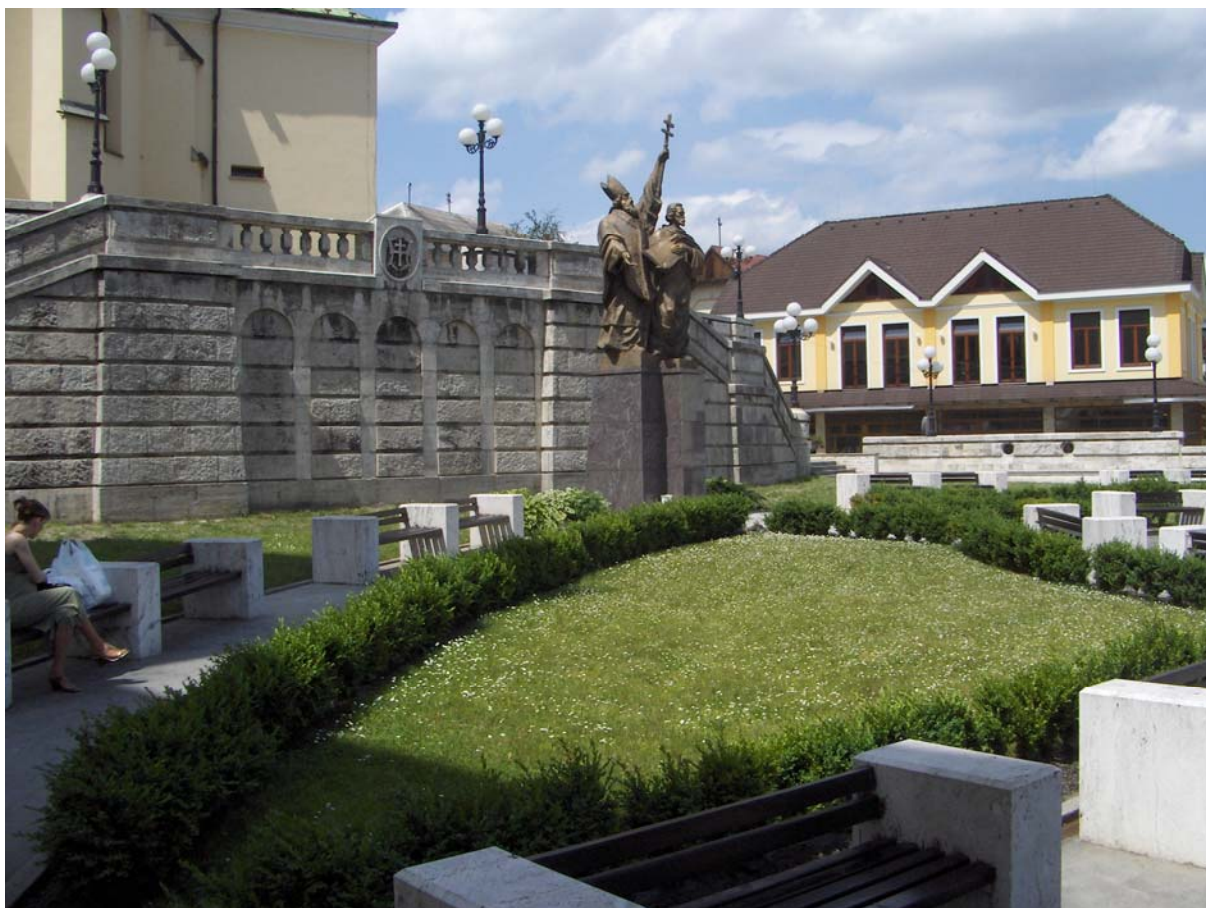

A vízköpő ember – szökőkút –Trencsében – a vízsugarak időnként világítanak

A városban a szép régi épületeket csodáltuk meg és egy kedves szökőkutat a Vízköpő embert, majd visszatértünk **Zsolnára**.

Ott megtekintettünk egy várostörténeti múzeumot, készítettünk fényképeket, a két 9. századi szerzetesről *Cirill és Metódról*, akik a kereszténységet és az írásbeliséget terjesztették el a szlovákok között. És másnap ismét esőben hazautaztunk Magyarországra.

A két szerzetes Cirill és Metód szobra - Zsolnán

Szlovákiai utazásunk során szépen metszett gyümölcsfákat láttunk a házak körüli kertekben, a szabadban levő zöldségesek csaknem a vasútig futottak. A falvak, városok körüli mezőkön a levágott fű kazlakban állt. Általában rövid szárú gabonaféléket láttunk. Az esetenkénti hosszabb szárú gabonafélék melletti lucernások, és marharépa ágyások az állattartó gazdára utaltak.

Trencsénben a szőlő éppen hogy csak elvirágzott. A városi ablakokban virító muskátlik igen bájosá tették a házakat. Az utcák, parkok tiszták és virágosak.

Több falu környékén láttunk hegyoldalakon legelő juhokat és marhacsordákat.

Szlovákiai utazásunk alatt idegenvezetőnk és vendéglátónk Magdalena Feifíčová volt, akinek az itt közreadott információk megismerését hálással köszönjük.

(Utazásunk egyes állomásainak ismertetőjét az 1976-ban kiadott Csehszlovákia utikönyv adataiból egészítettük ki.)

A Pásztor házaspár

RAPORTO

PRI LA SLOVAKA ESPERANTO-KONGRESO KAJ PRI NIAJ TRAVIVAĴOJ

Martin estis la loko de la Esperanto-Kongreso aranĝita okaze de la 100 jariĝo de slovakia Esperanto-movado. En ĉi tiu urbo estis aranĝita la Landa Esperanto-kongreso inter la 24 kaj 27 05. 2007. La urbo estis elkonstruita en valo de rivero Turoc, en 400 metra marnivela alteco. Ĝi estis fondita en 1250. Ekde la antaŭo de la 19-a jarcento ĝi iĝis la centro de la slovakia politika, socia kaj kultúra vivo. Ĉi tie oni signaturis - en 1861 – la **Slovakian Nacian Memorandon**, en kiu la deputitoj petis de la imperiestro, ke li igu la slovakian lingvon oficiala sur la teritorioj slovakloĝantarojn havantaj kaj donu memstarajn naciajn rajtojn.

En 1864 ĉi tie estis fondita la Slovaka Nacia Muzeo kaj la Biblioteko.

La 30-an de oktobro en 1918, ĉi tie oni deklaris la naciajn rajtojn kaj la aliĝon al la nova Ĉeĥoslovakia Respubliko. La urbo multe suferis dum la dua Mondmilito, sed ĝi nun forte pluevoluas.

La loko de la kongresejo kaj la tranoktejo estis organizita en la sama studenthotelo.

Pro interveninta malhelpaĵo ni alvenis tien nur la 26-an de majo 2007, kaj de tiam partoprenis la programon.

Tie ni informiĝis pri la nova prezidanto de SKEF. Al samideano **Rastislav Šarissky, nova prezidanto de SKEF**, ni deziras multe da sukceso.

La riĉa programo enhavis ankaŭ: koncerton, popolmuzikprezenton, movadhistorian prelegon.

Milan Dočekal el la Team-grupo slovak' kaj esperantlingve prezentis kantojn tre bele.

Jan Vajs verkisto - per sia filmo – tiujn esperantistajn famulojn reprezentis, kiuj multe agis por Esperanto dum la pasintaj 100 jaroj sur la teritorio de la nuna Slovakio. Inter aliaj li akcentis la nomon de *Ludoviko (König) Király* – nomdonanto de nia Esperanto-Amika Rondo – kiu naskiĝis en Szekszárd, sed agadis unue en Késmárók. Poste en la nordhungaria urbo Miskolc li organizis la kulturan kaj movadan vivon de la esperantistoj.

Post la prelego la partoprenantoj vizitis la domon de la pentroartista **Martin Benka**. La domo iĝis Muzeo de liaj pentraĵoj post lia morto kaj iĝis posedaĵo de la urbo. Martin Benka pentris la portreton de *Zamenhof*, sed la portreton posedas la SKEF.

En la Muzeo inter la pentraĵoj ni povis rigardi multajn pri nacikostumoj, krome estis ankaŭ pejzaĝbildo kaj belaj statuetoj.

En la Urba Nacia Tombejo – kiu estas piecejo – ni vizitis la tombojn de samideanoj *Martin Benka, Edvard Tvarojek, d-ro Ludovit Izák kaj s-ro Valaŝtan*. Ili multe agadis por Esperanto.

En urbo Martin multaj famaj verkistoj, poetoj kaj artistoj naskiĝis. Ekzemple: *Janko Jesensky, Peter Kompiš, Mitrovsky*.

Vespere, la 26-an de majo, la popolmuzika triopo de **P.Sarnovsky** donis la bonetason per kantado kaj muzikado por la partoprenantoj. S-ro Sarnovsky ne nur violonludis, sed ankaŭ kantis kaj esperantlingve kaj slovake. La akordiono-ludantino tre majstre ludis, kantis slovake. Majesta estis ŝia kantado

La 27-an de majo ni faris viziton – en organizado de **s-ro Stano Marček** - la ĉefaranĝanto de la tuta Landa Kongreso – al la Muzeo-Vilaĝo de la apudmartina Jahodniky.

De la kongresejo ĝis la subĉiela vilaĝmuzeo kaj reen la aŭtoposedantoj veturigis la partoprenantojn. Tre lerta organizo estis ankaŭ ĉi-ago. Sur la herbaj, larĝaj montetflankoj – zonante per belaj piceoarbaroj – staris la malnovaj – el ligno faritaj – popolaj loĝdomoj, lernejo, gastejo kun veturilejo, ĉiovendejo, grenkesto kun draŝejo kaj preĝejo per aparte staranta sonorilturo.

Reirinte, en la kongresejo ni rigardeblis la jubilean ekspozicion pri la slovakia Esperantomovado, kaj ni povis aĉeti el la esperantotemaj objektoj, Esperanto - kaj slovaklingvaj libroj prezentitaj de samideano **Peter Balaž**. Eĉ ni povis rigardi filmojn pri la Centra Oficejo de UEA, pri UK-j ks.

Konsente kune kun la pliaj pli ol 80 partoprenantoj ankaŭ ni samopinias, ke la Jubilea Slovaka Esperanto Kongreso estis tre bone aranĝita kaj sukcesa. Ni fartis bonege. Ni dankas la inviton kaj gratulas!

La belsituantan urbon Martin, ni atingis per dufoja trajnoŝanĝo. Unue ni devis ŝanĝi trajnon en **Košice** - ĉefurbo de Orienta Slovakio. Košice estas ĝemelurbo de Miškolc. Nia tiea samideano s-ro Teodor Andreas helpis nin tie ŝanĝi la trajnon. Nia trajno malfruis, tiel ni havis nur 4 minutojn por la ŝanĝo. La helpo estis bonega kaj ni sukcesis atingi la trajnon al Vrutky. Ni dankas al li.

Al *Vrutky*, ni vojaĝis tra multaj belaj regionoj kaj unu tunelon 4 kilometrojn longan.

Ni atingis la **Margecany/Margitfalva** noman mezepokdevenan – hungaran, poste germanan, pli malfrue slovakloĝantaron havantan – setlejon. Kio ricevis sian nomon pri ĝia patrono - Margit la sankta, filino de reĝo Adalberto la kvara - . La vilaĝnomo *Szent – Margit (Sankta Margareta)* – estis dum la mezepoko. En ĝia proksimeco estas unu akvobaraĵo de rivero Hernád (Hrnad), plurkilometrojn longe zonite per arbaroj. Ĝi estas bela, taŭga regiono por bani, boati, tendumi

Poste ni atingis urbon **Spišská Nova Ves/Igló/** kiun limas la Monto Levoča, la Slovaka Ercmontaro kaj la plilongigaĵoj de la Malaltaj-Tatroj. Ĝi estas grava centro de la slovakia minado kaj lignoprilaboreja industrio. Ĝi havas grandnombran gravan induatrian uzinon. La arbaroj de ĝia ĉirkaŭaĵo estas popularaj ĉasteritorioj.

Ni travojaĝis ankaŭ urbon **Poprad**, kiu estas la pordo de la Altaj-Tatroj, fremdultrafika centro.

Vrutky estas urbo, fondita dum regadepoko de la Árpád-dinastio (hungara). Ĝi situas ĉe la kunfluo de riveroj Vag kaj Turoc, administracie apartenas al Martin. De tie multaj turistvojoj komenciĝas al la montaro Malgranda-Fatra. En Vrutky ni ŝanĝis trajnon duafoje.

La valo de la rivero Vag post Vrutky tiome malvastiĝas, ke la rivero per siaj 3 grandaj riverkurbiĝoj apenaŭ povas trapenetri sin tra la **Streĉno-a montpasejo**. En la unua tre forta kurbiĝo jam ne estas loko por la fervojo. La trajno trakuras du tunelojn, dum atingas la trajno la senliman ebenon antaŭ **Žilina** tra la ponto de Vag. En la Streĉnoa-montpasejo estas rigardebla la **Malnova fortikaĵo /Starhrad**, super la dekstra bordo de rivero Vag (Vah). De la streĉnoa fervojstacio ĝi estas atingebla post vilaĝo de Streĉno pere de turistsigna - sur blanka bazo ruĝa strio – turistvojo piedmarŝe dum du horoj parte sur kampherba, parte sur arbara vojo. De la fortikaĵo belega estas la vidaĵo sur la regionon. Ni, bedaŭrinde returniĝis post unu hora marŝado pro la pluveto. Super la alia – vid' al vida - bordo de rivero Vag la **fortikaĵruinoj de Streĉno** estas rigardeblaj. Siatempe la du fortikaĵoj estis gardfortikaĵoj kaj doganejoj. La Starhrad konstruiĝis en 1200, la fortikaĵo de Streĉno en 1300.

De Žilina (Ĵilina loĝurbo de nia gastiganto Magdalena Feifíčov) orienten al Terchova, ni atingis la setlejon – estanta je 30 km distanco – **Teplcka/Teplcka/ nad Vhom**.

La mumio de edzino de Ferenc (Francisko) Wesselényi

Ĉi tie estas trovebla la Kapelo-Loreto de familio Wesselényi (Vešelenji), konstruita en 1729, en kio en vitrigita lignoĉerko estas rigardebla la mumiiginta kadavro de *Sofia Bošniakova*, de la „anĝelino alteriĝinta”. Mihály Tompa la hungara verkisto priskribis la historion de la grandnoblulino – la edzino de la palatino Ferenc (Francisko) Wesselényi - mortinta 35 jaraĝe. Dum la 17-a jarcento en la kastelo de la vilaĝo komencis plani *Francisko Wesselényi kaj Petro Zrinyi (Zrinji)* ĉefnobeloj, la kontraŭ-Habsburgan konspiron.

La urboTrenčín/ Trenčín situas en la valo de rivero Vag, sudokcidenten de Žilina. Historioj de la fortikaĵo kaj la setlejo, tute interrilatas. La teritorio de la urbo loĝita setlejo estis jam dum la ŝtonepoko. Post Kristo en 179 estis elkonstruita la centro de la interna fortikaĵo. En 544 ĉi tie garnizonis la soldatoj de la dua legio de la romia militestro Valerius Maksimus. La memoron de lia venko super la Kvadoj, gardas iome malklara mura surskribo, kiun ni povis rigardi el la eleganta hotelo Tatra, sur la apudmonta rokmuro.

La fortikaĵo

Post la patrujkonkero de Hungaroj, *Stefano I-a la Sankta*, igis ĝin distrika ekonomia posedaĵcentro; ĵupaneco. Pliajn reĝajn rajtojn (iĝi libera reĝa urbo) ĝi ricevis en 1405. Kaj la setlejo kaj la fortikaĵo suferis pliajn indendiojn, kaj oni plurfoje trakonstruis.

Ĝiaj posedantoj estis hungaraj reĝoj, grandpotencaj ĉefnobeloj (inter ili la familianoj *Szapolyai /Sapojai/ kaj Máté Csák (Mateo Ĉaak* kiun la popolo timegis), kaj nun la Slovaka ŝtato.

El la ekstera ĝis la centra fortikaĵo kondukas duflanka tilioarbo vico (la tilio estas la nacia arbo de la Slovakoj), kaj mezepoka muziko disvastiĝis el la mikrofonoj lokigitaj inter iliajn branĉojn.

La tuta interna fortikaĵo muzeo estas, kio enhavas la ekde ŝtonepoko malkovritajn kaj konservitajn arkeologiajn trovaĵojn: ŝton’-, osto-, erco uzilojn, armilojn, homajn kadavrojn, juvelojn, meblojn, pentraĵojn ktp.

En la ekstera/la tria/fortikaĵo oni povas rigardi la gotikan kapelon, kie ni rigardeblas la retrovaĵojn/ akvositelojn, ĉenojn, kanonpilkon/ elfositajn el la puto. Apud la kapelo estas la puto, kovrita per forĝfera kovrilo. Ĝi estas la unu sola puto de la fortikaĵo kaj nomiĝas: Puto de la Amo.

Komence de la turkregadaj tempoj, la fortikaĵon posedis familianoj *Szapolyai*. Laŭ la legendo: *Stefano Sapojai*, - la belegan turkan fraŭlinon *Fatime* – rabiĝintan ĉe lia kortego, ne volis transdoni al ŝia fianĉo *Omar*, ĝis tiu ne fosas puton en la rokon de la fortikaĵo por akiri akvon de la rivero Vag. La puto-foso okazis dum 20 jaroj. Ĝi estas 76 metrojn profunda kaj en ĝi ni ekvidis la akvo-brilon.

En la kapeloapuda ĉambro ni finrigardis ekspozicion de la modernaj pentraĵoj kaj skulptaĵoj.

La muroj kaj bastionoj de la fortreso – sur la ankaŭ alie alta montosupro altiĝante – aŭdace

etendiĝas al la ĉielo. Ĝiaj muroj estas apenaŭ difektitaj. Ĉi tiu fortikaĵo estas la tria plej granda kaj tuta fortikaĵo de Slovakio. Oni riparas ĝin iom konstante. De ĝiaj muroj, bastionoj oni povis rigardi malproksimen ankaŭ en la tiama tiea pluva vetero. En urbe ni admiris la belajn malnovajn konstruaĵojn kaj iun ĉarman fontanon - akvokraĉulon.

La fortikaĵo

Poste ni revojaĝis al Žilina, kie ni vizitis la urbhistorian muzeon, faris fotojn pri skulptaĵo de la 9. jarcentaj monaĥoj Ciril kaj Metod, kiuj disvastigis la kristanisman kaj la skribitaĵecon inter la Slovakoj.

Kaj sekvatage denove dum pluvo ni hejmenveturis en Hungarion.

Dum nia vojaĝo en Slovakio ni vidis bele formigitajn kronajn fruktoarbojn en la apuddomaj ĝardenoj. La eksterĝardenaj legomejoj etendiĝis preskaŭ ĝis la fervojaj relparoj. Sur la kampoj ĉirkaŭantaj la vilaĝojn, urbojn, la tranĉita herbo staris en stakoj, fojnamasoj.

Ni vidis mallongŝalmajn grenspeciojn ĝenerale. La porokazaj pli longe tigaj grenoj kaj la ĉe ili estantaj luzernejo kaj betejo por gebovoj, aludis je brutbredantaj mastroj.

En Trenĉin la vinbero apenaŭ forfloris.

La urbobildo de la fortikaĵo de Trenĉin

En Trenĉin sur la enurbaj fenestroj florantaj pelargonioj tre ĉarmigis la urbobildon. La stratoj kaj parkoj estis puraj kaj floraj.

Sur ĉirkaŭaĵoj de kelkaj vilaĝoj ni vidis ŝafaron kaj bovaron paŝtigante sur la montoflankoj.

Dum nia slovakia vojaĝo nia fremdul-gvidantino kaj gastigantino estis samideanino Magdalena Feifĉová, al kiu ni kore dankas la informojn ĉi tie komunikitajn

(El la Vojaĝlibro Slovakio - eldonita en 1976 - ni kompletigis la raporton pri kelkaj rigarditaj regionoj.)

Esperantigis: Adrienne, s-rino Pásztor

MEGJEGYZÉS

A beszámoló szövegeit a Miskolci XXV. Nemzetközi Ásványfesztivál- és Kiállításról Dr. Dudich Endre professzor úr vizsgálta át. Köszönjük

NOTO

La raporton pri la Miskolca XXV-a Internacia Mineralfestivalo kaj Ekspozicio korektis: D-ro profesoro Endre Dudich. Ni dankas.

NORDHUNGARIA INFORMO

Pásztor László, Pásztor Lászlóné H-3530. Miskolc, Király u.25. 2/2.

Tel.: + 36 70 206 1739

Tel.: + 36 70 570 8895

Retpošto / E-Mail: pasztor.laszlo4@chello.hu

Weblap / Retpaço: <http://kiralylajos.extra.hu>

MSN: pasztor.laszlo4@chello.hu